

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De uiterste wilsbeschikkingen en de extra-patrimoniële rechten

De erfopvolging is de overdracht van het vermogen van een overledene op één of meer levende personen (Kluyskens - II - 1).

Hetzij testamentaire overdracht, hetzij wettelijke devolutie is ze steeds beperkt tot het patrimonium van de overledene (BW 895 en 711).

Maar naast deze patrimoniële overdracht rijst het probleem van het verder bestaan en van de overdracht der extra-patrimoniële rechten van de decujus.

Ook hier kan de vraag in twee rubrieken onderverdeeld worden; de ene voor een testamentaire overdracht, de andere voor een devolutie ab-intestato.

Wij zullen ons beperken tot de studie der beschikkingen van uiterste wil over deze rechten.

Voor de uitdieping van de toestand der extra-patrimoniële rechten bij wettelijke devolutie, verwijzen wij naar de meest voortreffelijke studie van de Heren Professoren Henri De Page en René Dekkers, verschenen in hun *Traité* - IX - nr 10 à 18. De auteurs menen dat de verwantschap liet bijzonder voorrecht geeft om de persoon van de overledene in zijn extra-patrimoniële rechten voort te zetten, — wanneer deze bij de dood van de titularis niet ophouden te bestaan.

Ons Plan :

I - Indeling der extra-patrimoniële rechten.

II - De uiterste wilsbeschikkingen over deze rechten.

I. De extra-patrimoniële rechten.

Overzicht.

In onze inleiding lieten wij uitkomen dat ons erfrecht altijd tot de zuivere goederen van de overledene beperkt werd. De rechten van een persoon omvatten echter meer dan louter patrimoniële rechten. Diegene die wij globaal als extra-patrimoniële betitelen, kunnen ofwel zuiver extra-patrimoniëel zijn ofwel een patrimoniële inslag hebben, die door een moreel belang beheerst wordt.

Steeds zullen deze rechten uit de nalatenschap uitgesloten blijven.

Met de dood van hun titularis ontstaat niettemin het probleem van hun verder bestaan.

Als volgt vatten wij ons plan voor dit deel op :

I. - De indeling der extra-patrimoniële rechten in het algemeen.

II. - Indeling van deze rechten naar hun toestand bij de dood van hun titularis.

III. - Indeling ervan, aangenomen dat men erover testeren kan.

I. - Indeling der extra-patrimoniële rechten in het algemeen.

Hierboven hebben wij het onderscheid tussen de eigenlijke extra-patrimoniële- en de patrimoniële rechten, waarin het moreel belang primeert, reeds aangestipt.

A. *Extra-patrimoniële rechten :*

1) de rechten van de mens (droits dits de l'homme) : het recht op het leven, op de vrijheid, op een woonplaats, op de vrijheid van erediens, op het briefgeheim, op eer en aanzien, enz.

2) de familierechten : de ouderlijke macht; de maritale macht; de rechten van de voogd; de erkenning van een natuurlijk kind; het recht op een vordering tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed; het recht op een vordering in nietigheid van het huwelijk; het recht op de vordering in erkenning of betwisting van staat; enz.

3) de begrafenisrechten : het recht om zijn begravenis te regelen : het recht om zijn grafkelder te bezetten; enz.

4) de rechten op de titels en persoonlijke voorwerpen : — voor zover er geen artistieke waarde aan kleeft.

5) de auteursrechten van morele aard : het recht van beslissing over de publicatie, over de publiciteit, de voorstelling, enz.; het recht om het werk te voleindigen of te veranderen; enz.

B. Rechten waarin het moreel belang op het pecuniaire primeert :

1) de vordering tot herroeping van de adoptie (BW. 360).

2) de vordering tot herroeping van de emancipatie (BW. 485).

3. de vordering tot herroeping van een schenking (BW. 955).
 4. de vordering tot herroeping van een legaat (BW. 1046-1047).
 5. de vordering tot eerherstel wegens laster.
 6. de vordering in scheiding van goederen. (BW. 1443).

« Soms zegt men dat deze rechten, in de handen van de opvolgers, hun essentieel moreel karakter verliezen ». De Heren Professoren Henri De Page en René Dekkers laten het echter bij deze nota, die met hun thesis van de prerogatieven van de verwantschap niet strookt. Argument: Cass. 3 juillet 1941 - Pas. 41 - 1 - 273. « Ce caractère personnel met obstacle à l'intentement de l'action par des personnes qui, n'étant que simples successeurs aux biens ne continuent pas la personne du donateur ».

(De Page - IX - nr 14 à 18).

* * *

II. - Indeling der extra-patrimoniale rechten naar hun toestand bij de dood van hun titularis (1).

A. Gaan teniet.

1° extra-patrimoniale rechten.

- a) de rechten van de mens, behalve het recht op eer en aanzien, het recht op het briefgeheim.
 b) de familierechten, behalve sommige vorderingen in vestiging of betwisting van staat.
 c) het moreel recht van de auteur van een intellectueel of artistiek werk om dit werk te voleindigen of te veranderen.

2° rechten waarin het moreel belang primeert.

- a) de vordering tot scheiding van goederen (BW. 1443) (2)
 b) de herroeping van een schenking tussen echtgenoten (BW. 1096) (3).

3° Hoewel niet onder dezelfde titel aan te brengen, kunnen wij er nuttig aan herinneren dat met de dood van hun titularis ook nog de zogenaamde onoverdraagbare patrimoniale rechten teniet gaan, zoals: het vruchtgebruik, het recht van bewoning, het recht van gebruik, de levensrente, het recht van de weduwe op haar rouw, het recht van wettelijk genot bij BW. 384, enz.

B. Blijven bestaan.

De overige rechten blijven bestaan en stellen het probleem van de overdracht of van de voortzetting.

C. Bevoegde rechtbank.

Wij zegden dus in II - A, 1° - a) dat het recht van de de-cujus op zijn woonplaats verdwijnt. Merken wij op dat BW. 110 beslist dat de plaats waar de nalatenschap openvalt, door de woonplaats van de de-cujus bepaald wordt. Dit heeft met de voortzetting van het recht niets te maken. Doch, gezien de nalatenschap tot de goederen van de de-cujus beperkt blijft, denken wij dat dit artikel voor de bepaling van de bevoegde rechtbank in geschillen nopens extra-patrimoniale rechten van de de-cujus niet van toepassing kan zijn. In feite spreekt de wet niet over de bevoegde recht-

bank in dergelijke geschillen. Wij weten niet hoe het probleem beslecht zou moeten worden.

Ofwel moet men BW. 110 analogisch toepassen, ofwel moet men bij de gewone regels van de plaatselijke bevoegdheid blijven. Wij zouden deze tweede oplossing verkiezen, omdat wij denken dat men ze met geen wettekst aanvallen kan.

Voor ons is de bevoegde rechtbank deze van de woonplaats van de verweerder (Wet van 25 Maart 1876 - art. 39) behalve nopens vorderingen tegen de testamentuitvoerder, voor dewelke de bevoegdheid van de rechtbank van de plaats waar de nalatenschap openviel bepaald is (ibidem art. - 47 - 2°)

III. Indeling van de extra-patrimoniale rechten, aangenomen dat men erover testeren kan.

De verantwoording van de mogelijkheid om bij akte van uiterste wil beschikkingen nopens de extra-patrimoniale rechten te treffen volgt in ons Deel II.

Deze mogelijkheid aangenomen, kunnen wij een nieuwe indeling voorstellen :

A. Zijn niet vatbaar voor beschikking van uiterste wil.

1° extra-patrimoniale rechten.

a) de rechten van de mens, behalve het recht op eer en aanzien. Het is duidelijk dat het recht op het leven en op de vrijheid bij de dood van hun titularis ophouden zin te hebben. Maar eer een aanzien blijven na de dood nog boven de verwantschap hangen. Bij gebrek aan een laatste wilsbeschikking zullen de verwanten zich op hun prerogatieven kunnen beroepen om de veronderstelde wil van de de-cujus te interpreteren (4). Logischerwijze lijkt het ons of de de-cujus had zijn wil rechtstreeks te kennen mogen geven.

b) de maritale macht, het recht op de vordering tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed, omdat het huwelijk bij de dood van één der echtgenoten ontbonden wordt (BW. 227)

Nota 1 : Deze vorderingen hebben een persoonlijk karakter en zijn dus onoverdraagbaar; ze verdwijnen met de persoon van hun titularis (5). Er is hier geen artikel van het Wetboek dat de vorderingen aan de erfgenamen binnen een bepaalde termijn zou gunnen, zoals BW. 957 het voor de hergroepering der schenkingen wegens ondankbaarheid doet. Hoewel de vordering tot echtscheiding van groot belang kan zijn voor de rechthebbenden van de erflater en deze ze misschien in hora mortis kan wensen in te zetten, moet gans de procedure tijdens het leven der echtgenoten afgehandeld worden. De dood van één der echtgenoten ontbindt het huwelijk, *feitelijk*, en daardoor verliest de vordering haar zin.

Nota 2 : Integendeel zou een uiterste wilsbeschikking over de vordering in nietigheid van het kuwelijk wel mogelijk zijn.

Er is hier geen bijzondere procedure vereist (BW. 180 à 202).

De erfgenamen zullen de ingestelde actie kunnen voortzetten (Arntz - I - 349 ; Thiry - I - 289 ; De Page - I - 662; Kluyskens - VIII - 304; *contra* Laurent - II - 450); dit geldt in geval van betrekkelijke nietigheid. A fortiori zal het dus ook gelden in geval van volstreekte nietigheid, die aan de openbare orde raakt. De enige vraag is of de beschikking, die een bijzondere mandataris instelt met opdracht om de vordering

in te zetten, op de zelfde voet geplaatst mag worden als een reeds ingestelde vordering, die door de dood van de eiser onderbroken wordt?

Wij denken van wel wanneer ten minste bewezen is dat de beschikking in hora mortis genomen werd, en dat de tijd materieel ontbrak om de vordering nog onder de levenden in te zetten.

c) het recht van beheer uit de ouderlijke macht, omdat het, bij de dood van één der echtgenoten, in de instelling van de voogdij opgelost wordt; anderzijds het recht van wettelijk genot uit de ouderlijke macht (BW. 384) omdat het onoverdraagbaar is (6).

d) de rechten van de voogd, omdat deze de prerogatieven van de ouderlijke macht slechts als uitvoerend agent van de familierraad uitoefent (7).

2° rechten waarin het moreel belang primeert.

de vordering tot scheiding van goederen, omdat het huwelijk bij de dood van één der echtgenoten ontbonden wordt (BW. 227).

B. Zijn vatbaar voor beschikkingen van uiterste wil.

Die rechten reeds, die bij de dood van hun titularis niet verdwijnen (8). Inderdaad, bij afwezigheid van een wilsuiting van de de-cujus, zal men zijn veronderstelde wil in de houders der prerogatieven van de verwantschap navorsen.

Doch, onder de rechten die bij de dood van hun titularis wel teniet gaan, vindt men er die niet enkel de belangen van de de-cujus beheersten. Zij raakten aan de intiemste gevoelens van zijn levensbeschouwing en van zijn gewetensplichten. Wij denken dat men voor deze rechten de wil van hun titularis moet eerbiedigen in de laatste afstemming die hij ze geeft. Men heeft hier de uitdrukking « testament philosophique » (9) gebruikt.

Zo hebben wij:

1° extra-patrimonieel

a) *het recht op eerbij en aanzien*, omdat het de nagedachtenis van de de-cujus aanbelangt. Hoewel hoogst onwaarschijnlijk als praktisch geval, zou de belanghebbende het best geplaatst zijn om de graad van aantasting te voorzien en om bij voorbaat de beslissing van de klacht of van de vergiffenis te nemen.

b) *het recht op het briefgeheim*. Zoals wij het in II-A-1°-a) reeds zegden, verdwijnt het recht niet bij de dood van zijn titularis. Het is een typisch recht dat onder de prerogatieven van de verwantschap valt. Vanzelfsprekend kon de titularis er dan ook over beschikken. Hij kon b.v. de persoon aanduiden aan wie hij het recht verleent om zijn brieven na zijn dood te openen. Aldus bekomt deze persoon op dit punt recht van initiatief boven de prerogatieven van de verwantschap.

c) *het bewakingsrecht en het tuchtrecht uit de ouderlijke macht*, welke bij de dood van de titularis door de overlevende ouder alleen uitgeoefend worden, of bij gebrek aan deze naar de familierraad overgaan, omdat de plicht van opvoeding die op de ouders weegt voor hen tenslotte ook een recht is dat aan hun intiemste gevoelens raakt. Zij kunnen zeker niet overgemaakt worden daar zij inherent zijn aan de ouderlijke macht, doch men neemt de beschikkingen aan, die in de perken van de ouderlijke macht zouden

blijven. Behalve nieuwe omstandigheden of gevolgen die klaarblijkelijk tegen de belangen van het kind indruisen (10).

d) *logischerwijze bij c) te voegen: de ouderlijke toestemmingen* die in rechtshandelingen door de kinderen moeten bekomen worden; aldus de toestemming tot het huwelijk — de geest van de tekst van BW. 149 lijkt er zich niet tegen te verzetten, want indien hij bij de dood van één der beide ouders de enkele toestemming van andere vereist, is dit verder nog het geval bij onmogelijkheid van een der beide ouders om zijn wil te kennen te geven. Men kan niet beweren dat het eerste geval de mogelijkheid van een wilsuiting van de de-cujus uitsluit. Deze tekst moet niet limitatief geïnterpreteerd worden. Vooral niet wanneer men beschouwt dat deze toestemming voor de overledene een gewetenskwesie kon uitmaken en, ten tweede, dat ons wetboek onder druk van de spoed opgesteld werd, dat het op de oplossing der zakelijke problemen gecentreerd is, en dat het nergens de extra-patrimonieële rechten systematisch behandeld heeft.

e) *de emancipatie*, indien men aannemen kan dat de plechtige verklaring van de vader of van de moeder vóór de vrederechter (BW. 477) bij vertegenwoordiging geschiedt. Het principe (BW. 2003) dat het mandaat met de dood van de lastgever eindigt is niet absoluut. Het is slechts bij gebrek aan tegenstrijdige bepaling toepasselijk. Cf. Verbr. 23 maart 1860 (P. 1860 - 211); Verbr. 2 juni 1887 (P. 1887 - 1 - 285); Verbr. 15 juni 1911 (P. 1911 - 1 - 353); Verbr. 17 juni 1957 (P. 1957 - 1 - 124). De akte van uiterste wil zou dan een bijzondere mandataris, testamentuitvoerder ad hoc (11) moeten aanduiden. Doch, zonder dergelijke aanduiding, zou men ze als voorrecht van de verwantschap (12) kunnen beschouwen, principieel misschien volgens de normale devolutie van de nalatenschappen en praktisch met vrijheid van initiatief.

f) *de erkenning van een natuurlijk kind*; argument uit BW. 344 (13)

g) *het recht op de vordering in erkenning of bewijzing van staat* — logisch indien men de erkenning van een natuurlijk kind aanvaardt.

h) *De vordering tot nietigheid van het huwelijk*; hypothese van onze nota 2 bij III A - 1° - b.

i) *de begrafenisrechten*; volgens een gevestigde rechtspraak. Hierover meer in ons Deel II.

j) *de titels en persoonlijke voorwerpen zonder artistieke waarde*. Zij blijven buiten elke nalatenschap, doch waren wel eigendom van de de-cujus, die er aldus een onbeperkt recht over heeft.

k) *de auteursrechten van morele aard*, ook wanneer zij zonder laatste wilsbeschikking teniet zouden gaan. De auteur kan altijd mandaat geven om zijn werk na zijn dood te voltooien of te veranderen, hetzij naar bepaalde richtlijnen, hetzij naar willekeur. Het teniet gaan van deze rechten heeft enkel tot doel het werk van de auteur te beschermen, omdat de prerogatieven van de verwantschap de voortzetting van het genie der auteurs niet waarborgen. Tegen zijn wil zou men het niet kunnen.

l) *de gevallen uitdrukkelijk door het wetboek voorzien*:

- de testamentaire adoptie (BW. 366).
 de benoeming van een bijzondere raadsman bij de moeder voogdes (BW. 391-392).
 de benoeming van een testamentaire voogd (BW. 397-398).
 de benoeming van een testamentuitvoerder (BW. 1025-1031).
 de herroeping van een vorig testament (BW. 1035).
- m) de oplegging van zuivere lasten aan de erfgenamen (14).
- n) de erkenning van het bestaan ener schuld (15).

2° *Rechten waarin het moreel belang primeert.*

Voor alle gevallen van herroeping gaat het beste oordeel uit van de titularis van het recht. Het is echter slechts uitzonderlijk dat men het beroep op die rechten bij uiterste wil zou kunnen aanvaarden, zoals wij het reeds in III -A - 1° - b) lieten opmerken. Er moet een materiële onmogelijkheid blijken om de gewone proceduur nog vóór de dood in te zetten.

3° *Fundering van de aanvaarding van dergelijke uiterste wil.*

De aanvaarding van de beschikkingen van laatste wil omtrent de extra-patrimoniale rechten berust op de eeuwenlang ingeburgerde eerbied die men voor de laatste wil van een stervende steeds gemeend heeft te moeten hebben. Het is dan ook logisch dat men hem in alles aanvaarde, althans voor zover hij met de openbare orde en met de goede zeden niet strijdig zou zijn (16).

* * *

II. *De uiterste wilsbeschikking over de extra-patrimoniale rechten.*

«Het testament is een akte waarbij de erflater, tegen de tijd dat hij er niet meer zal zijn, beschikt over al of een gedeelte van zijn goederen...» (BW. 895)

Mag het testament ook beschikkingen over extra-patrimoniale rechten inhouden?

Ja, zegt men (17), het Wetboek zelf voorziet het; de gevestigde rechtsleer en rechtspraak eveneens.

A. *Opsomming.*

BW. 392. — «die benoeming van een raadsman kan sedert de voogdij, en de dienstwillige voogd, in het vooruitzicht van zijn overlijden, vóór de meerderjarigheid van het pleegkind, het bij *testamentaire akte* de aanneming verleent, dan is die beschikking geldig, mits de dienstwillige voogd geen wettige kinderen nalaat.

2) De benoeming door de vader van een bijzondere raadsman bij de overlevende moeder voogdes.

BW. 392. — «die benoeming van een raadsman kan slechts op één van de volgende wijzen geschieden:

1° Door *akte van uiterste wil*.

2° Door een verklaring afgelegd ofwel vóór de vrede rechter bijgestaan door zijn griffier, ofwel vóór notarissen »;

3° De benoeming van een voogd door de overlevende vader of moeder.

BW. 398. — «Dat recht kan slechts uitgeoefend worden in de door artikel 392 voorgeschreven vormen, ... (zie supra).

4) BW. 1025. — De erflater kan één of meer testamentuitvoerders aanstellen.

5) Sommige auteurs keven ook volgend recht aan als extra-patrimonieel (18):

BW. 1035. — «Testamenten kunnen slechts herroepen worden, hetzij geheel, hetzij ten dele, door een later *testament*, of door een vóór notarissen verleden akte, bevattende verklaring van de verandering van wil ».

6) *De erkenning van een natuurlijk kind.*

Op grond van BW 334: «De erkenning van een natuurlijk kind geschiedt door een authentieke akte, wanneer zulks niet gedaan werd in zijn geboorteakte ».

Het authentieke testament levert deze authentieke akte.

7) *De richtlijnen voor de opvoeding van zijn kinderen.*

Ze worden als bindend beschouwd, als laatste uiting van de vaderlijke macht; behalve wanneer nieuwe omstandigheden of bepaalde gevolgen ze klaarblijkelijk schadelijk gemaakt hebben voor het kind (19).

8) *De richtlijnen omtrent de begrafenisplechtigheden.*

«Lange tijd heeft de rechtleer alle waarde ontkend, zelfs zonder goederenbeschikking (21).

king aan de basis had. Men laat een testament maken en er de beschikkingen nopens zijn begrafenis in inlassen, maar om aan BW. 895 te voldoen moest men in dezelfde akte een legaat, hoe klein ook, vermaken. Laurent is als de grote protagonist van deze stelling uitgekomen...» (20).

Uiteindelijk heeft de rechtspraak het bindend karakter van deze beschikkingen van uiterste wil erkend, zelfs zonder goederenbeschikking (21).

In Frankrijk werd zelfs een nieuwe wet afgekondigd (wet van 15 November 1887), waarbij de beschikkingen nopens de begrafenis «in een testament of in een akte in de testamentaire vormen...» dienden opgenomen te worden. Deze wet was gans overbodig; haar vormvereisten bestonden vroeger reeds (22). En in de afwezigheid van een testament heeft de rechtspraak altijd door alle middelen van bewijs naar de veronderstelde wil van de de-cujus gezocht (23).

9) *De oplegging van bepaalde lasten aan de erfgenamen.*

Zelfs al waren er geen legaten, en al waren er ook geen beneficiarissen van deze lasten (24).

10) *De erkenning van het bestaan ener schuld* (25).

11) *Uitbreiding.*

De bindende kracht die aan al deze beschikkingen erkend wordt, wortelt in de algemeen verspreide eerbied die men steeds voor de laatste wilsuiting van een stervende heeft gekoesterd.

Het is dan ook logisch dat men ze allemaal aanvaarden zou, voor zover ze met de openbare orde en de goede zeden niet strijdig zijn (26).

B. *Discussie.*

1) *Preliminariën.*

a) *de verschillende bepalingen der akten van uiterste wil: testamenten en akten in testamentaire vorm.*
 De wetteksten stellen ondubbelzinnig de bindende

kracht van deze beschikkingen vast. Er wordt nochtans nergens duidelijk gezegd of deze beschikkingen testamenten zijn. B.W. 895 bepaalt het testament voor de laatste wilsbeschikkingen over de goederen.

Weliswaar gebruikt B.W. 1035 de term «testament»; B.W. 366 spreekt van een «testamentaire akte». Maar B.W. 392 en 398 spreken slechts van een «akte van uiterste wil».

Doelen deze termen op een verschil in de akten?

b) *de akten voor extra-patrimoniële beschikkingen zijn ook plechtig. Naar de vorm vertonen zij dus geen verschil met de testamenten.*

Het staat vast dat de akte van uiterste wilsbeschikking over extra-patrimoniële rechten evenals het testament plechtig is.

Inderdaad, waar B.W. 392 de benoeming van de raadsman, onder de levenden, door en plechtige akte voorziet, ware het onaanvaardbaar dat, post mortem, de plechtigheid prijsgegeven zou worden; dezelfde opmerking geldt in B.W. 398 voor de benoeming van een voogd; tenslotte, waar de aanneming van het pleegkind door de dienstwillige voogd, onder de levenden, bij B.W. 368 de plechtigheid van een verklaring vóór de bevoegde ministeriële ambtenaar vereist, moet, voor dezelfde reden, een plechtige vorm in de aanneming bij uiterste wil opgelegd blijven.

Deze akten van uiterste wil moeten dus een bepaalde plechtigheid eerbiedigen. Maar welke?

De term «testamentaire akte» van B.W. schijnt naar de testamentaire vormen te verwijzen. De rechtspraak (infra) beslist trouwens in deze zin.

Volgens de teksten zou het onderscheid tussen testamenten stricto sensu, voor goederen beschikken, en akten van uiterwilsbeschikking sensu lato, open voor beschikkingen over extra-patrimoniële rechten, aldus niet in de vormvereisten liggen.

c) *B.W. 1035 vormt een afzonderlijk geval.*

Naar B.W. 1035 kan een testament door een later testament herroepen worden. De term testament hier gebruikt, mag geen verwarring brengen.

Sommige auteurs (18) geven de herroeping van een testament aan als extra-patrimoniël recht. Zij verwerpen aldus een tegengestelde mening — op het eerste gezicht de juiste — volgens dewelke elke herroeping impliciet een beschikking ten voordele van de andere erfopvolgers inhoudt (27). Gevolg van dit laatste is, dat de herroeping in een later testament, voorzien door B.W. 1035, geen nieuwe goederenbeschikking moet uitspreken.

Maar dan is de herroeping voor deze stelling geen extra-patrimoniël recht.

Indien ze wel extra-patrimoniël was, zou het testament dat ze akteert, strict juridisch, een expliciete goederenbeschikking moeten inhouden (B.W. 1035).

Voor ons is deze herroeping bij uiterste wilsbeschikking een extra-patrimoniël recht, dat buiten een testament stricto sensu niet bestaan kan; terwijl alle overige-patrimoniële beschikkingen in een akte van uiterste wil, zelfs zonder goederenbeschikking bindend karakter zullen hebben.

Ze vormt dus een afzonderlijk geval in de extra-patrimoniële rechten (28).

2) *Dieper onderzoek van het verschil tussen testamenten en akten in de testamentaire vormen.*

a) *Stelling van de enige akte en critiek.*

Men heeft voorgehouden dat er geen onderscheid bestaat tussen testamenten en akten in de testamentaire vorm.

Het enige essentieel element in het testament zou de beschikking van uiterste wil zijn (B.W. 895). Dit is de stelling van Professor Henri De Page (29).

Critiek: Ze heeft het voordeel de schijnbare tegenstelling tussen artikels 895, 366, 392, 398 en 1035 van het B.W. op te lossen; de extra-patrimoniële beschikkingen worden geldig; ze zijn testamenten en volgen er de regels van.

Maar ze staat in tegenstelling met de tekst: «Het testament is een akte waarbij de erflater, tegen de tijd dat hij er niet meer zal zijn, beschikt over al of een gedeelte van zijn goederen» (B.W. 895).

Het testament is dus beperkt tot patrimoniële beschikkingen.

b) *Stelling van de twee onderscheiden akten en critiek.*

Hier is het testament, dat extra-patrimoniële beschikkingen inhoudt, deels een testament stricto sensu, voor de legaten die het akteert, en deels een akte in de testamentaire vorm, voor het overige.

Eerste argument:

«Een testament, zelfs om gelijk welke reden nietig, kan — eventueel stilzwijgend — als herroeping van een vorig testament blijven gelden» (30).

«Het testament, waarbij de erflater al zijn goederen, zowel roerend als onroerend, onder voorbehoud van vruchtgebruik ten voordele van zijn echtgenote, vermaakt, geldt als herroeping van het vorig testament, waardoor hij een andere persoon als algemeen legataris ingesteld had, zelfs al ware de nieuwe beschikking nietig, omdat ze ten voordele van zijn buitenechtelijk kind gemaakt werd» (31).

Critiek:

(°) De formulering van het argument is onjuist. Het testament zou niet om gelijk welke reden nietig mogen zijn. De herroeping moet, hoe dan ook, in een plechtige akte opgetekend worden; hetzij in een testament, hetzij in een plechtige authentieke akte (B.W. 1035). De herroeping zou met de akte zelf vervallen bij vormnietigheid ervan (32).

Ik leef de testamentaire vormen na, maar schrijf: «ik herroep al mijn vorige testamenten. Ik legatee al mijn goederen aan Paul, onder de verplichting van ze te behouden en zelf aan de armen van de gemeente te legateren.»

De beschikking is nietig, als verboden erfstelling over de hand (B.W. 896). Doch de herroeping blijft geldig «omdat de testamentaire vormen nageleefd werden». Wie op voorgaande thesis aanleunt zal beweren dat de herroeping blijft bestaan bij loutere toepassing van B.W. 900. Inderdaad, de verboden beschikking wordt als niet geschreven beschouwd, de andere blijft. De akte is niet aangetast.

Wij hebben hier dus geen *argument*, maar een *gevolg*, van de thesis der onderscheiden akten.

denken wij dat de herroeping moet gelden, omdat *Nota*: Hoewel de goederenbeschikking verdwijnt, denken wij dat de herroeping moet gelden, omdat vereiste beschikking toch in de ogen van de erflater bestaan heeft. Aldus werd het doel van de vereiste bereikt; zij heeft het karakter van een rem aan de onstandvastigheid der erfslaters. (Infra, onder d.)

Integendeel, ik dicteer mijn authentiek testament:

« ik herroep al mijn vorige testamenten. Ik legateer al mijn beschikbare goederen aan de armen van de gemeente. »

Maar één der getuigen zou minderjarig zijn. Bij vormgebrek is de akte nietig én als authentiek testament (B.W. 980) én als plechtige authentieke akte (O.W. art. 9).

Er is dus geen geldige herroeping (B.W. 1035).

(⁹⁰) Het aangehaald vonnis is slechts de toepassing van B.W. 1036 en 1037.

B.W. 1036 : « Latere testamenten die de vroegere niet uitdrukkelijk herroepen, vernietigen in deze testamenten alleen de beschikkingen die met de nieuwe overeenigbaar of strijdig zouden zijn. »

B.W. 1037 : « De in een later testament gedane herroeping behoudt al haar kracht, ofschoon de nieuwe akte onuitgevoerd blijft door de onbekwaamheid van de ingestelde erfgenaam of van de legataris of door hun weigering om te aanvaarden. »

Dit laatste artikel beperkt de oorzaken van niet-uitvoering van het testament tot het feit van de legataris. Aangehaald vonnis leent zich niet tot uitbreidend interpretatie van dit artikel.

Tweede argument :

Het authentiek testament houdende erkenning van een natuurlijk kind, zal als erkenning blijven gelden, ondanks de latere herroeping van het testament. Omgekeerd zal het testament, dat als dusdanig geldig is en deze erkenning inhoudt, ongeldig zijn als erkenning van het natuurlijk kind, indien het niet in de authentieke vorm opgesteld werd, die de wet voor de erkenning der natuurlijke kinderen vereist (argument uit B.W. 344) (⁸⁰).

Critiek :

Er bestaat geen erkenning indien het testament herroepen wordt. Het testament houdt slechts voorgenomen beschikkingen in, die pas in hora mortis het karakter van definitieve en bindende wil bekomen kunnen.

« Men mag hier de onherroepbaarheid der bekentnissen niet tegenwerpen » (⁸³).

c) Houding van de rechtspraak.

De houding van de rechtspraak is verkeerd geïnterpreteerd geworden.

« De rechtspraak neemt aan dat een akte, die aan de vormvereisten van de wet voldoet, *niet ophoudt een testament te zijn* wegens het feit dat ze geen overdracht van goederen inhoudt, voor zover ze bij de opsteller — en dit ter feitelijke appreciatie van de rechter gelaten — de wil aantoon, en niet enkel een wens, om een beschikking voor na zijn dood op te dringen » (⁸⁴).

Critiek : Hiermede wordt het arrest, waarnaar verwezen, vervormd. Het luidt als volgt :

« Beschouwende... dat hare geldigheid als zeker uitkomt; dat het volstaat, om zo te zijn, dat de akte houdende (benoeming van een testamentuitvoerder - B.W. 1025), aan de vereisten, door de wet voor het tot stand brengen van testamentaire beschikkingen gesteld, zou voldoen » (⁸⁵).

Het Hof heeft niet gezegd dat de akte « niet ophoudt een *testament te zijn* ». Het is integendeel zeer discreet gebleven omtrent het eigenlijk karakter van deze akte van uiterste wil. Er werd alleen gezegd dat een akte van uiterste wil bindende kracht bekomt door het naleven der testamentaire vormen.

Verdere ontleding van de rechtspraak.

« Beschouwende... dat, in de aanvaarding dat een loutere verklaring van verandering van wil, in een privaatschrift uitgedrukt, geldig zou zijn, het dan toch noodzakelijk is dat dit geschrift met een testament gelijkgesteld (assimilé) kan worden en dat het zou voldoen aan de geldigheidsvoorwaarden die in B.W. 895 gesteld zijn » (⁸⁶).

Ook dit requisitorium van 1865 was in een zelfde zin opgesteld.

De exegese was toen in volle bloei. Meerdere auteurs bestreden de testamentaire extra-patrimoniale beschikkingen. De testamentaire herroeping zonder goederenbeschikking werd bijgevolg verworpen (⁸⁷). De kwestie bleef hangend in de rechtsleer, doch de rechtspraak aanvaardde de zuivere herroeping (⁸⁸). Ook op dit punt is dit requisitorium kenschetsend.

Een arrest van Verbreking (⁸⁹) had nochtans gemotiveerd dat elke herroeping van een testament impliciet een goederenbeschikking ten voordele van de andere erfopvolgers inhoudt.

Dit is juist, voor zover er erfopvolgers bestaan. Maar quid indien het patrimonium aan de Staat te beurt valt? Deze komt immers niet als erfgenaam op, dus onmogelijk krachtens een wilsbeschikking van de de-cujus, maar als gevolg van zijn souvereiniteit (⁴⁰).

Bovendien, wie beschikking zegt, zegt testament. Dus, herroeping ervan door de plechtige authentieke akte, zoals voorzien in B.W. 1035, zou nietig zijn naar de vorm, daar de bepalingen van bedoeld artikel strijdig zijn met de vormvereisten van het authentiek testament; het moet niet geschreven worden zoals het gedictieerd is; het moet niet eigenhandig door de notaris geschreven worden; er moet van het naleven van deze vereisten geen melding gemaakt worden.

Deze redenen leiden ertoe de houding van het Franse Verbrekingshof te verwerpen.

Omgekeerd leidt dit arrest tot het besluit dat de herroeping van een testament noodzakelijk als extra-patrimonieel recht beschouwd moet worden.

Samenvatting van de houding der rechtspraak.

De houding van het Franse Verbrekingshof in het arrest van 17 maart 1814 is radikaal te verwerpen. Ze steunt op valse beschouwingen en scheidt een onmogelijke toestand. Ze kan derhalve niet in aanmerking genomen worden.

Voor het overige heeft de rechtspraak nopens het grondprobleem — het eigenlijk karakter der akten van laatste wilsbeschikking — geen stelling gekozen. Ze aanvaardt de laatste wilsbeschikking over extra-patrimoniale rechten, zelfs bij afzonderlijke akte. Ze stelt dan analogisch de vormvereisten van B.W. 895. Te noteren dat ze, ten onrechte (⁴¹), de testamentaire herroeping ook zonder goederenbeschikking aanvaardt.

d) Vernieuwde stelling der twee onderscheiden akten.

Wij hebben aangetoond waarom wij de argumentatie van Colin en Capitant, betreffende het onderscheid tussen testamenten en akten in testamentaire vorm niet kunnen aanvaarden.

Wij denken nochtans met hen dat een extra-patrimoniale beschikking steeds een afzonderlijke akte vormt, welke geen testament stricto sensu is, zelfs al is ze in dergelijk testament opgenomen.

De aandachtige lectuur van B.W. 1035 zal het aantonen. Dit artikel leert dat een testament op twee

manieren kan herroepen worden: 1) door een later testament; 2) door een plechtige notariële akte.

Wij weten dat de herroeping van een testament als extra-patrimoniale beschikking moet beschouwd worden (42).

Deze wettekst huldigt dus een extra-patrimoniale beschikking in een *afzonderlijke akte* opgenomen.

Bovendien scheidt het een *tegenstelling tussen deze akte en het testament*.

De herroeping is enkel op grond van de algemene theorie der testamenteen voorzien geweest.

De onmogelijke voorwaarden worden als ongeschreven beschouwd (BW. 900). De stilzwijgende herroeping door latere tegenstrijdige beschikkingen spruit feitelijk uit een zelfde inspiratie voort. Het tweede artikel vult het eerste aan.

Gezien de mogelijkheid der stilzwijgende herroeping, moest aan de uitdrukkelijke testamentaire herroeping gedacht worden. Mogelijks zou een erfflater, wiens nieuwe beschikkingen niet alle vorige stilzwijgend vernietigen, ook de overige willen herroepen. De testamentaire herroeping zal hem de formaliteit van een bijkomende akte-herroeping besparen.

Maar zulks vormt een uitzondering die aan het grondprincipe niets verandert; ze vereist wel degelijk de gelegenheid van een nieuw testament — steeds *stricto sensu*; ze blijft een *afzonderlijke akte* uitmaken. De uitzondering betreft slechts de vorm van de akte.

Critiek:

Pro: Laurent: geen testamentaire herroeping zonder goederenbeschikking (43).

Contra: de overheersende rechtsleer en rechtspraak; die de testamentaire herroeping, zelfs zonder goederenbeschikking, aanvaardt (44).

Fundering: de vereiste van een nieuwe goederenbeschikking zou met de voorbereidende werken (45) tegenstrijdig zijn (46).

Verwerping van de bedenking:

« Elles ne peuvent être révoquées, en tout ou en partie, que par une déclaration du changement de volonté, faite dans l'une des formes, dans lesquelles peuvent être faites les donations à cause de mort » (45).

Deze tekst uit de voorbereidende werken voorziet dus de herroeping in de testamentaire vormen, doch zonder goederenbeschikking. Moest hij alleen staan, dan zou hij inderdaad onze thesis vernietigen. Wel-integendeel. Het context dient beschouwd te worden.

Verdere ontwikkeling van het argument.

De voorbereidende ontwerpen voorzien de herroeping in de testamentaire vormen, zonder goederenbeschikking (45). Doch gelijktijdig voorzien ze de herroeping in een testament.

« La révocation faite dans un testament postérieur... » (47).

Interpretatie.

Ook hier zijn twee vormen van herroeping voorzien. De eerste is een zuivere verklaring naar de testamentaire vormen. Deze procedure aangenomen was er ook geen reden om de inlassing van de herroepingsverklaring in een testament te weigeren. Tenzij de strikte interpretatie van de definitie van het testament.

Bedoelde inlassing werd aangenomen, ondanks de

hindernis van de definitie van het testament. Het besluit is noodzakelijk dat de herroeping als een *afzonderlijke akte* beschouwd blijft.

Deze voorbereidende ontwerpen brengen definitief klaarte. De procedure was toen reeds tweevoudig. De herroeping was in geen der beide gevallen als een testament beschouwd. Het zijn slechts de testamentaire vormen die beoogd zijn.

Verskil tussen de voorbereidende ontwerpen en het Burgerlijk Wetboek.

Deze zienswijze werd in ons Burgerlijk Wetboek overgenomen. Alleen is de procedure strenger geworden (48):

de testamentaire herroeping blijft onveranderd, zoals wij ze geïnterpreteerd hebben;

de alleenstaande akte-herroeping wordt een plechtige notariële akte.

Deze strengheid wordt slecht geïnterpreteerd. Ze ligt aan de basis van de verwarring der moderne auteurs omtrent het karakter der verschillende akten van uiterste wil.

Men acht voor onhoudbaar dat een erfflater zijn testament in olografische vorm kan maken, terwijl hij voor de zuivere herroeping ervan het ambt van een notaris zou moeten aanzoeken.

Waarom echter de teksten (BW. 895 en 1035) verkrachten om deze strengheid te verwerpen (49)? Is ze een nadeel? Men verwerpt ze omwille van het « gezond verstand ». Zou men ze, met dit gezond verstand juist, niet kunnen verantwoorden?

De testeervrijheid is voor ons een natuurrecht, net als het eigendomsrecht, waarvan het trouwens de nodige verlenging is. Deze vrijheid echter houdt tevens plichten in. Het is het recht van de gemeenschap om de willekeur ervan te beperken. Het lijkt ons uiterst wenselijk dat een wetstelsel de testeervrijheid met plechtigheid zou omringen. Elk systeem van herroeping der testamenteen zou aan dezelfde voorwaarden moeten voldoen.

Met B.W. 1035 wordt de erfflater op de ernst van de testamentaire beschikkingen gewezen, zoals het principe van de onherroepbaarheid het voor de schenkingen onder de levenden doet; dit laatste principe heeft als maatschappelijk doel de bescherming van de familie voor ogen (50).

Een grotere strengheid had misschien nadelen kunnen leveren. Doch de loutere herroeping bij onderhandse akte toelaten, had tot zelfs het principe van een rem aan de lichtzinnigheid van de erfflater doen verdwijnen.

Het is uit de notariële praktijk goed bekend, dat de wil van de erfflater dikwijls uiterst onstandvastig is. Welnu, indien de testeervrijheid ons een niet te verminderen recht blijkt te zijn, denken wij dat een te grote onstandvastigheid bij de erfflater aan de waardigheid van dit vrijheidsprincipe schaadt. Men kan ze evenwel niet sanctionneren zonder aan het principe zelf te raken, maar men kan ze enigszins remmen en herscholen met een zekere strengheid in de vormvereisten. Dit geldt ook voor de herroeping.

De toelichting van B.W. 1035 heeft dus aangetoond dat de herroeping niet alleen in de notariële akte een *afzonderlijke akte* uitmaakt, doch dat ze dit karakter ook bij de opname in een testament-*stricto sensu* behoudt. Zoniet zou deze opname met de definitie van het testament strijdig zijn. Deze interpretatie werd vooral duidelijk met de studie van de historische wording van het artikel.

Deze tekst is echter de enige die, door het gebruik van het woord testament, op het eerste gezicht enige twijfel omtrent het karakter der opname van een extra-patrimonieel recht in een testament stricto sensu kon verantwoorden.

Wat nu voor dit artikel duidelijk geworden is, zal het, vanzelfsprekend, ook zijn voor de overige teksten die extra-patrimonieële beschikkingen van uiterste wil voorzien; te weten, BW 336, 392, 398, 1025, die ofwel de neutrale bewoording «akte van uiterste wil» gebruiken, ofwel «testamentaire akte», hetgeen wij als «akte in testamentaire vorm» menen te moeten verstaan, en aldus trouwens door de rechtspraak bekrachtigd is.

c) Algemeen besluit.

1) De akten van uiterste wil onderverdelen zich in twee soorten: de testamenten, waarin over de goederen beschikt wordt (BW. 895), en de akten in testamentaire vorm, waarin extra-patrimonieële beschikkingen opgetekend kunnen worden. Doch, het is de aard van de beschikkingen die de aard van de akten bepaalt. Naar de vorm zijn zij gelijk.

Derhalve mogen ze in een zelfde instrumentum vermengd zijn; de akten blijven gescheiden.

2) De tegenstelling tussen BW. 895 en BW. 366, 392, 398 en 1025 verdwijnt volledig. Ze was enkel een schijn. De wet voorziet twee verschillende soorten akten van uiterste wil.

3) De akten van uiterste wilsbeschikking over extra-patrimonieële rechten zijn slechts bindend wanneer zij in de testamentaire vorm opgesteld werden. Behalve de herroeping van een testament kunnen ze ook buiten een testament stricto sensu bestaan.

4) De testamentaire herroeping van een testament vereist haar opname in een testament stricto sensu; m.a.w., vereist ze een nieuwe goederenbeschikking.

5) Subsidiar hebben wij gezien dat de herroeping van een testament geen extra-patrimonieel recht is naar de aard van de beschikking, doch dat de wettekst (BW. 1035) er ons toe verplicht om ze, tegen de logica in, onder de extra-patrimonieële rechten te rekenen.

6) Ingevolge artikelen 39 en 47 van de Wet van 25 maart 1876 zal de rechtbank van de woonplaats van de verweerder bevoegd zijn voor alle betwistingen nopens extra-patrimonieële beschikkingen van uiterste wil, behalve diegene betreffende de testamentuitvoerder.

7) De beschikkingen van uiterste wil over de extra-patrimonieële rechten geschieden naar de testamentaire vormen. Analogisch zal de herroeping van deze beschikkingen naar BW. 1035 moeten geschieden.

8) De herroeping van extra-patrimonieële beschikkingen zou niet solidair zijn met de herroeping van een testament stricto sensu. De formule «ik herroep al mijn vorige testamenten» zou de akten in de testamentaire vormen niet raken. Doch, gezien de bedoeling van de erflater voorrang krijgt op zijn bewoordingen (BW. 967 en de rechtspraak — (51) —) blijft dit een feitelijke kwestie, ter appreciatie van de rechter.

9) De herroeping van een testament heeft geen karakter van uiterste wilsbeschikking. In tegenstelling met de testamentaire beschikkingen, stricto- of lato sensu, die voor na de dood gepland zijn, heeft ze onmiddellijke uitwerking. Ze herroept geen beschikkingen, doch de akte zelf waardoor deze zouden bestaan.

Dit is genoeg bewezen door de gewone akte-herroeping (BW. 1035) die een zuivere verklaring onder de levenden is, en geen akte in de testamentaire vormen.

Derhalve zou de herroeping, opgenomen in een authentiek testament, dat alsdusdanig nietig zou zijn bij tekortkoming aan de vormvereisten, toch geldig blijven indien ze aan de vormvereisten van de notariële akte-herroeping voldoet.

10) Alle overige extra-patrimonieële beschikkingen, integendeel, die als verklaring onder de levenden in een notariële akte geldig opgenomen kunnen worden, (te weten: de erkenning van een natuurlijk kind, de benoeming van een raadsman bij de moeder voogdes, de benoeming van een voogd door de overlevende vader of moeder — B.W. 334, 392, 398), zullen in voorgaande veronderstelling niet kunnen gelden.

De akte van uiterste wil bewijst slechts een voorgenomen wil, die pas met de dood definitief bindend wordt. Nooit zal men kunnen aantonen dat de erf-later, die een authentiek testament dicteerde, aan de extra-patrimonieële beschikkingen ervan een onmiddellijk bindende kracht heeft willen geven.

f) Slotoverzicht.

Graag zullen wij toegeven dat de gevolgen van de splitsing der akten van uiterste wil in testamenten en akten in testamentaire vorm gering zijn.

Zelfs zien wij het belang niet in voor een Wetgever om de akten van uiterste wil aldus te splitsen.

Doch in de huidige toestand van ons recht is de feitelijke splitsing van deze akten niet aan te vechten.

De stelling der enige akte, die over de tekst van B.W. 895 heen stapt, kan als wenselijk voorkomen; ze streeft ten minste naar het gezond verstand. Maar ze maakt de verklaring van B.W. 1035 onmogelijk.

Indien men de herroeping van een testament bij akte van laatste wil aanneemt zonder goederenbeschikking, heeft de tweede herroepingsprocedure, bij plechtige notariële akte, geen zin.

De strict juridische interpretatie van B.W. 1035, integendeel, waarborgt de ernst der beschikkingen van laatste wil.

De thesis der twee onderscheiden akten lijkt ons dus de voorkeur te moeten genieten.

Fernand DE HENAU.
Universiteit Gent.

(1) Deze lijst is, op weinig na, uit De Page en Dekkers IX n° overgenomen. Naar ons weten is zij de volledigste.

(2) Colin et Capitant III. 7 éd. n°215 — Planiol III - n° 1163.

(3) De Page VIII - n° 780.

(4) De Page en Dekkers: IX - n° 10 à 18.

(5) Pandectes Belges: Action Personelle - n° 1. — Kluyskens: VII - n° 439 — kleine nekst: 2°.

(6) Zie supra: zelfde Deel — II — A. 3° (biz. 8).

(7) De Page — II — 142.

(8) Zie supra: zelfde Deel — II — A en B.

(9) Gougnard: Dictionnaire du Notariat: T.23 - Testament n° 9.

(10) Planiol et Ripert: V - 622; I - 305.

(11) Planiol et Ripert V 626: ... «Uiteindelijk heeft men aanvaard dat de testamentuitvoerder ook met de uitvoering der extra-patrimonieële beschikkingen belast is».

(12) Planiol et Ripert: IV-9. — De Page en Dekkers IX-14 à 18. — Dekkers: Précis, III 394.

(13) De Page VIII-801; I-1134/1137.

(14) Rec. Gen. - 1901104/Rev. Fr. 1908-76.

(15) Beudant - 1 - 16 - 5. — Collin et Capitant - III - 1770. — Cass. 23 avril 1891 - Pas. 1891 - 1 - 126. — Civ. 21 juin 1927 - D.P. 1928 - 1 - 51 - Note.

(16) De Page - VIII - 802 - B.

(17) Colin et Capitant: III - 1770. — De Page: VIII - 801. — Beudant: I - 17. — Planiol et Ripert: V - 662.

(18) Colin et Capitant: III - n° 1770. — De Page: VIII - n° 801.

(19) Planiol et Ripert: I - n° 305, et V - n° 622.

(20) Gougnard: Dict. du Not. XXIII - Testament - n° 9.

— Zie ook onze nota (40).

(21) Civ. 31 mars 1886 - D. 86 - 1 - 451. — Civ. Bruxelles 1 avril 1889 - Pas. 99 - 3 - 158. — Cass. 3 juillet 1899 - Pas. 99 - 1 - 318. — Rb. Gent 25 mei 1904 - P.P. 1905-1022.

- Rb. Kortrijk, 18 maart 1949. - R.W. 52 - 1371.
 (22) Planiol et Ripert: V - n° 623 - note 1. — Civ. 31 mars 1886 - D. 86 - 1 - 451. — S. 89 - 1 - 423.
 (23) Planiol et Ripert: IV - n° 9, - nombreuses références.
 (24) Rec. Gen. 1901 - p. 104. — Rev. Pr. Not. 1908 - p. 76.
 (25) Beudant: I - 16 - 5. — Colin et Capitant: III - 1770. — Cass. 23 avril 1891 - Pas. 91 - 1 - 126. — Civ. 21 juin 1927 - D.P. 28 - 1 - 51 - note.
 (26) De Page: VIII - n° 801, et références.
 (27) Domat: Lois Civiles - II - Liv. III - Titre I - Sect. V - n° 12 + note. — Voet: ad. Band. lib. XXVIII - tit. III - § 1. — Troplong: II n° 2051. — Aubry et Rau: VI - p. 183 - note 3. — Demolombe: XXII - n° 140 et 141. — Cass. fr. 17 mai 1814 - D. 1814 n° 4155 - 1°.
 (28) Verantwoording van deze bewering volgt in: zelfde Deel - A. - 2° - 2) d).
 (29) De Page: VIII - 801.
 (30) Colin et Capitant: III - n° 1770, steunend op de rechtspraak die onmiddellijk hierop volgt.
 (31) Civ. 16 juillet 1906 - D.P. 1906 - 1 - 367. — S. 1909 - 1 - 387.
 (32) De strict juridische interpretatie van BW. 1035 maakt dit reeds duidelijk. Zonodig wordt het nog versterkt door de rechtspraak: Req. 10 janvier 1865 - D. 65 - 1 - 185.
 (33) De Page: VIII - 802 - E.
 (34) Colin et Capitant: III - 1772 - ed. 1945; verwijzend naar (27).
 (35) Aix 30 décembre 1907 - D. 1908 - 2 - 103. — S. 1910 - 2 - 113 - note Naquet.
 (36) Req. 10 janvier 1865 - D. 65 - 1 - 185.
 (37) Laurent: XIV - 186.
 (38) Gougnard: Dict. du Not. - XXIV - Testament: n° 412.

- (39) Cass. fr. 17 mars 1814 - D.A. - 6 - 151.
 (40) De meeste auteurs zijn het hiermee eens. De Staat is geen erfgenaam. Colin et Capitant: III - negende editie: n° 967 à 972. — Dekkers: III - 477. — De Page en Dekkers: IX - 408 - A en B; 412. — Planiol et Ripert: IV - 154 à 158.
 (41) Zie ook supra: zelfde Deel: A. - 2° - 1) c). — Verantwoording volgt onmiddellijk, onder d).
 (42) Argument uit het arrest van het Franse Verbrekingshof: 17 maart 1814 - D.A. 6. 151 — (Zie supra onder c)).
 (43) Laurent: XIV - 186.
 (44) Beudant: I - 17. — Planiol: III - 2512. — Planiol et Ripert: V - 622. — Colin et Capitant: III - 1772. — De Page en Dekkers: IX - 798 en VIII - 802 litt. A.
 (45) Fenet: Projets de l'An VIII - p. 294 - art. 124.
 (46) Planiol et Ripert: V - 708 et référence (36).
 (47) Fenet: Projets de l'An VIII - p. 294 - art. 126.
 (48) *Contra*: Laurent: XIV - 886 - Voor hem is ze ingedeeld versoepeld (?). Zo kan een ongeletterde erflater zijn testament (door de akte-herroeping) herroepen in plaats van de moeilijker procedure van een authentiek of mystiek testament te moeten volgen... Dit argument is zwak genoeg om het onze te versterken. Wij zien inderdaad niet in hoe de proceduur aldus *voor de ongeletterde* eenvoudiger wordt. Ze berust op de notaris.
 (49) Gougnard: Dictionnaire du Notariat: XXIV - Test. n° 412 « La question est discutée en doctrine, mais on peut dire qu'elle est résolue par la jurisprudence... Laurent a peut-être pour lui le texte; les auteurs et décisions... ont de leur côté le bon sens qui nous paraît être l'esprit du texte... (Conclusion): la cause est entendue et Laurent reste seul de son avis. »
 (50) Colin et Capitant: III - n° 1036.
 (51) Colin et Capitant - III - 1161.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 mei 1958.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.
 Raadsheer-verslaggever: M. De Bersaques.
 Advocaat-generaal: M. F. Dumon.
 Advocaten: Mrs Ancliaux en Demeur.

Huwelijk. — Ontbreken van de toestemming van een van partijen (artikel 146 B.W.). — Volstreekte nietigheid. — Kan door de andere partij worden ingeroepen.

Artikel 180 B. W., dat slechts aan de echtgenoot « wiens toestemming niet vrij is geweest », toelaat de nietigheid van het huwelijk te vorderen, bedoelt slechts het geval van wilsgebrek.

Die wetsbepaling betreft niet het volkomen ontbreken van wil, dat is bedoeld in artikel 146 B. W., hetwelk bepaalt: « Er is geen huwelijk, wanneer er geen toestemming is ».

Het ontbreken van elke toestemming, wezenlijk bestanddeel van het huwelijk, brengt bij toepassing van voormeld artikel 146 volstreekte nietigheid mede.

De andere partij is derhalve ontvankelijk in de vordering de nietigheid van het huwelijk door de rechter te doen uitspreken.

Leemans t./Devaux.

Conclusies van advocaat-generaal F. Dumon

Aanlegster en verweerder zijn op 21 augustus 1954 in het huwelijk getreden.

In oktober 1954 werd aanlegster door haar echtgenoot vóór de Rechtbank van Eerste Aanleg gedagvaard ten einde voor recht te horen zeggen dat het huwelijk nietig was, wegens het ontbreken van toestemming van *aanlegster* die op de dag van het huwelijk door krankzinnigheid aangedaan zou geweest zijn.

De rechtbank wees de eis toe en zegde voor recht dat het tussen partijen gesloten huwelijk nietig was.

Vóór het Hof van Beroep te Brussel werd door aanlegster aangevoerd dat de eis niet ontvankelijk was, daar het ontbreken van toestemming door de echtgenoot ingeroepen slechts een *betrekkelijke* nietigheid van het huwelijk uitmaakte die eventueel zij alleen gerechtigd was te doen gelden of in te roepen.

Het bestreden arrest beslist dat deze stelling naar recht niet gegrond was, dat de nietigheid wegens de afwezigheid van toestemming van een der echtgenoten, ten gevolge van krankzinnigheid, namelijk *volstrekt* is en door ieder persoon die er belang bij heeft mag ingeroepen worden. Het arrest voegde aan deze overwegingen toe « dat de opsomming van artikel 184 van het Burgerlijk Wetboek niet beperkend is; dat tot de gevallen van nietigverklaring door dit artikel voorzien dient bijgevoegd deze welke door de aard zelf van het huwelijk worden ingegeven en namelijk het gemis van verschil van kunne, het ontbreken van tussenkomst van een officier van de burgerlijke stand en de afwezigheid van toestemming ».

Het arrest verklaarde derhalve de exceptie van niet-ontvankelijkheid ongegrond en alvorens verder te beslissen stelde het drie deskundigen aan ten einde te zeggen of huidige aanlegster krankzinnig was op het ogenblik waarop zij met huidige verweerder in het huwelijk trad.

Het voorgesteld enig middel critiqueert het bestreden arrest waar dit beslist heeft dat het « beweerd » ontbreken van toestemming een oorzaak van volstreekte nietigheid van het huwelijk was, dan wanneer dergelijk ontbreken van toestemming, daar het niet vermeld is onder de in artikel 184 van het Burgerlijk Wetboek limitatief opgesomde gevallen, een *betrekkelijke* nietigheid uitmaakt welke niet mag worden ingeroepen dan door de echtgenoot bij wie de toestemming ontbroken heeft.

Het middel dunkt me niet gegrond, daar het dispositief van het bestreden arrest wettelijk gerechtvaardigd voorkomt.

Zoals verweerder terecht aanstipt wordt het gezegd beginsel dat de nietigheid van een huwelijk slechts op een formele wettekst kan berusten thans door de rechtsleer verworpen. De nu heersende opvatting is inderdaad wel dat de wet niet alle gevallen van nietigheid expressis verbis vermeld heeft en dat er dus ook, in rechte, gevallen van nietigheid bestaan, die niet uitdrukkelijk door de teksten bepaald worden: dit is het geval wanneer er geen verschil van kunne is of wanneer geen voltrekking van het huwelijk door de ambtenaar van de burgerlijke stand is geschied.

Het geval dat wij hier behandelen, het ontbreken van de toestemming, is wel uitdrukkelijk door de wet voorzien. Artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt immers: « Er is geen huwelijk wanneer er geen toestemming is ».

Het is dus overbodig een beroep te doen op de thesis van de stilzwijgende of virtuele nietigheden. De nietigheid of het niet bestaan van het huwelijk wordt door de wet zelve voorgeschreven voor het geval van afwezigheid van toestemming (1).

Maar, al vloeit de nietigheid en niet het niet bestaan van het huwelijk uit die toestand voort, toch wordt door de wet niet bepaald welke de aard en de intensiteit van die nietigheid zijn en in het bijzonder welke personen ze mogen inroepen. Derhalve behoort de rechtspraak dit uit te maken: « pour apprécier s'il y a nullité et quelle en est l'intensité, le juge devra rechercher l'importance de la règle légale, ou la nature même des choses. Il se guidera d'après le bon sens autant que d'après la structure technique des règles... » (2). De rechter zal bijgevolg te dien einde tegelijkertijd de bepalingen van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek, de wettelijke regeling van het huwelijk en de bedoelingen van de wetgever, zoals ze namelijk uit het algemeen stelsel der uitdrukkelijk bepaalde nietigheden voortspruiten, als leidraad moeten nemen.

Het zal wellicht niet overbodig zijn hier terloops aan het verschil te herinneren dat bestaat tussen enerzijds, de afwezigheid van toestemming in het huwelijk en anderzijds de gebreken in de toestemming van de echtgenoten, ten aanzien van welke toestand de wet uitdrukkelijk de betreffende nietigheid bepaalt (artikel 180 B.W.).

De gebreken in de toestemming doen de wil niet verdwijnen. In geval van krankzinnigheid b.v. is de wil daarentegen vernietigd (3).

Dit onderscheid werd uitdrukkelijk gemaakt door het Hof in het arrest van 21 februari 1895 (4). « Que les articles 180 et 181 du code civil, les seuls qui en ce chapitre, aient trait au consentement des époux, ne s'appliquent qu'au cas où le consentement n'a point été libre. Que leurs termes ne peuvent s'entendre que d'époux jouissant de leurs droits civils et pouvant éventuellement ratifier leur union. Que l'absence de tout consentement entraîne une nullité essentielle par application de l'article 146 du Code civil ».

Wij mogen dus reeds een eerste besluit formuleren: de artikelen 180 en 181 van het Burgerlijk Wetboek zijn niet toepasselijk op het geval van afwezigheid van toestemming.

Aanlegster beroept zich in de ontwikkeling van haar enig middel op de voorbereidende werkzaamheden om te betogen dat de wetgever duidelijk zijn inzicht zou te kennen gegeven hebben dat zowel het geval van afwezigheid van toestemming als dat van gebreken in de toestemming door de artikelen 180-181 van het Burgerlijk Wetboek geregeld zouden worden.

Nochtans zijn bewuste werkzaamheden geenszins zo duidelijk en de voorgestelde interpretatie van de wil

van de wetgever dringt zich m.i. geenszins op. Zij dient zelfs van de hand gewezen want zij druist in tegen de uitdrukkelijke bepalingen van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek en is onverenigbaar met het wezenlijk en natuurlijk onderscheid door de wetgever zelf gemaakt tussen de afwezigheid van toestemming en de enkele gebreken in die bestaande toestemming.

Voorzeker heeft een gedeelte van de rechtsleer en ook van de rechtspraak (rechtsleer en rechtspraak door aanlegster aangehaald) aangenomen of beslist dat de sanctie van de afwezigheid van toestemming slechts een « betreffende » nietigheid was van gelijke aard als door de artikelen 180 en 181 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde (5).

Deze opvatting, en namelijk om de redenen hierboven bereids aangeduid, komt me niet juridisch verantwoord voor.

Professor De Page oordeelt dat, wanneer er geen verschil van kunne tussen de echtgenoten bestaat of wanneer er geen voltrekking van het huwelijk voor de ambtenaar van de burgerlijke stand is geschied, het « huwelijk » door een volstreekte nietigheid aangetast is.

Maar hij schijnt van mening te zijn dat de afwezigheid van toestemming slechts een « betreffende » nietigheid met zich brengt, een beschermende nietigheid, terwijl integendeel het huwelijk aangegaan door een geïnterdiceerde krankzinnige tot een volstreekte nietigheid aanleiding zou geven (6) niettegenstaande de omstandigheid dat hij verder schrijft (7) dat: « la nullité qui frappe les actes de l'interdit trouve son fondement dans une incapacité de protection est exclusivement d'intérêt public... et donc de nullité relative. Ce principe doit être considéré comme général et vrai non seulement pour les aliénés laissés en liberté mais même pour l'interdit... »

Waarom dit verschil in de intensiteit van de nietigheid tussen het geval van de krankzinnige die niet geïnterdiceerd werd en de krankzinnige die wel onder dit wettelijk beschermingsstelsel gesteld werd?

Indien een verschil moet in achtgenomen worden — hetgeen m.i. twijfelachtig voorkomt — zou het niet het tegenovergestelde moeten zijn van hetgeen door De Page voorgesteld wordt namelijk een volstreekte nietigheid voor de krankzinnige die niet wettelijk door het stelsel van de interdictie beschermd is en een betreffende nietigheid voor de ontzette krankzinnige?

Men kan immers de zienswijze van Josserand beamen wanneer hij schrijft «... l'effet de l'interdiction est de substituer à l'incapacité naturelle dérivant de la démence une incapacité civile plus ou moins artificielle dont l'aménagement est réservé par des dispositions précises; l'acte est alors nul parce qu'il émane d'un individu interdit ou interné mais pas à vrai dire parce qu'il est l'oeuvre d'un aliéné » (8).

Men kan overigens aanstippen dat de wet zelve een betreffende karakter toegekend heeft aan de nietigheid van de juridische handelingen van de geïnterdiceerde; dit blijkt o.a. uit de bepalingen van de artikelen 1125 en 1304 van het Burgerlijk Wetboek. Dergelijk karakter werd niet wettelijk toegekend aan de handelingen van de niet geïnterdiceerde krankzinnigen die, om reden van de afwezigheid van een wezenlijk bestanddeel van die handelingen, als niet bestaande dienen aangezien of ten minste als a radice of volstreekte nietig.

Waar De Page zijn zienswijze te kennen geeft dat de handelingen van de ontzette « betreffende » nietig zijn, schrijft hij: « tout ce qui se rattache aux incapacités de protection est exclusivement d'intérêt »

privé et par conséquent sanctionné par la nullité relative» (9).

Nochtans belet niets dat de schending van een wetsbepaling die private belangen betreft door een «volstreckte nietigheid» gesanctioneerd zou worden, in deze zin dat die «nietigheid» niet zou kunnen gedekt worden en dat zij door ieder belanghebbende ingeroepen zou kunnen worden. Uw arrest van 9 januari 1936 beslist dat wanneer een overeenkomst niet slechts vernietigbaar is maar dat zij niet bestaande is, omdat ze namelijk zonder oorzaak is, die onregelmatigheid kan gedekt worden noch door een vrijwillige uitvoering noch door de verjaringstermijn van tien jaar (10).

De nietigheid die de intensiteit heeft welke men doorgaans aan de volstreckte nietigheid toeschrijft betreft niet noodzakelijkerwijze bepalingen die de openbare orde aanbelangen. Ik zal nog de gelegenheid hebben op dit punt terug te komen.

Planiol en Ripert, zoals andere auteurs, oordelen insgelijks, gelijk ik reeds in herinnering bracht, dat in geval van het ontbreken van de toestemming, de nietigheid slechts «betrekkelijk» is maar zij schrijven evenwel eerst: «L'aliéné ne comprend pas le sens et la portée de ce qu'il fait. Ses actes juridiques sont donc, peut-on croire, frappés de nullité absolue, puisqu'il leur manque un élément essentiel, la volonté d'un être intelligent. On en concluerait que cette nullité pourra être constatée, en tout temps, sans restriction, à la demande de toute personne.» (11)

Op welke gronden wordt nochtans de «betrekkelijke» nietigheid door die auteurs voorgesteld? Zij schrijven onmiddellijk na de uiteenzetting van de zo-even vermelde principes: «Pourtant la jurisprudence ne déduit pas de l'aliénation mentale l'inexistence ou la nullité absolue, mais seulement la nullité relative.. De fait, un tel système, si arbitraire qu'il paraisse d'abord, protège plus efficacement l'aliéné...». En zij voegen hierbij nog een andere rechtvaardiging: «en dehors même de cette jurisprudence deux obstacles peuvent empêcher l'inefficacité des actes d'un aliéné: l'un de pur fait... l'autre de droit, qui résulte de l'article 504».

Men mag zich afvragen of deze redenen werkelijk als voldoende vallen aan te zien.

Indien het huwelijk, voltrokken zonder het bestaan van de toestemming van een der partijen, niet door een betrekkelijke nietigheid aangetast is, welke is de sanctie of het gevolg van een dergelijk huwelijk? de volstreckte nietigheid, de nietigheid van openbare orde of gewoonweg het «niet bestaan» (la non existence)?

Dit rechtsvraagstuk is ook in andere landen gerezen, maar sommige hebben er een wettelijke oplossing aan gegeven.

In Zwitserland mag ieder belanghebbende en ook de overheid de nietigheid van het huwelijk van een krankzinnige doen uitspreken (12).

In Frankrijk heeft de wet van 19 februari 1933 het geval omschreven in artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek (huwelijk zonder toestemming) aan de opsomming der gevallen van artikel 184 van hetzelfde wetboek toegevoegd.

In Nederland bepaalt artikel 143 van het Burgerlijk Wetboek: «Wanneer een huwelijk is aangegaan door iemand die, uit hoofde van gebrek aan verstandelijke vermogens, is onder curatele gesteld, kan de wettigheid des huwelijks worden betwist door deszelfs vader, moeder en andere bloedverwanten, in de opgaande linie, broeders, zusters, ooms en moeijen, mitsgaders door de curator, en eindelijk door het openbaar ministerie». Merkwaardig is artikel 85 van hetzelfde wetboek dat bepaalt: «Tot het wezen van het huwelijk wordt de

vrije toestemming der aanstaande echtgenoten vereist».

Het ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek heeft het artikel 143 verbeterd door namelijk te bepalen: «De nietigverklaring van een huwelijk uit hoofde van een geestelijke stoornis, of een uit dien hoofde bestaande curatele...» (13).

De thesis van het niet bestaan van sommige rechtshandelingen wordt, zoals het Hof weet, door de grote meerderheid van de rechtsleer niet meer aangenomen. Een der belangrijke argumenten die tegen deze thesis, in zake huwelijk, ingeroepen werd, is getrokken uit de omstandigheid dat zij de voordelen van het stelsel van het vermeend huwelijk zou uitsluiten. Het artikel 201 van het Burgerlijk Wetboek zinspeelt immers op een huwelijk dat «nietig» verklaard werd; welnu, een niet bestaand huwelijk kan niet vernietigd worden.

Maar zelfs indien men zou moeten oordelen dat een huwelijk dat zonder toestemming aangegaan werd, werkelijk niet bestaat, zoals de tekst van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek wel schijnt te beslissen («er is geen huwelijk wanneer er geen toestemming is») bestaat er toch een schijn van huwelijk en het optreden van de rechter is derhalve noodzakelijk. Naar de sterke uitdrukking van Tronchet, «Il y a toujours un titre ou une apparence à détruire». Het niet bestaan van het huwelijk zal door de rechter dienen vastgesteld te worden (14). Zolang die rechterlijke vaststelling niet zal gedaan geweest zijn zal een dergelijk «schijnhuwelijk» als bestaande moeten aangezien worden.

Men schrijft doorgaans dat een juridische handeling waaraan een wezenlijk bestanddeel (un élément constitutif) ontbreekt in rechte geen uitwerkselen heeft. «Tout se passe — schrijft De Page (15) — et doit se passer comme s'il n'avait pas existé... En principe l'acte nul n'existe pas au regard du droit».

Welnu, een huwelijk zonder toestemming aangegaan bestaat niet maar heeft een schijn van bestaan vermits een instrumentum ontstaan is — de akte van de burgerlijke stand — en de officier van de burgerlijke stand vastgesteld heeft — ten onrechte — dat een huwelijk bestond.

Een vernietiging van deze «schijn» dient bewerkstelligd die tevens aanleiding zal geven tot een vaststelling van «niet bestaan».

Is er overigens werkelijk een verschil tussen de «nietigheid» en het niet bestaan? Iets «nietig» is immers onbestaande en omgekeerd is iets onbestaande «nietig».

Heeft men dan ook niet dikwijls een niet werkelijk verantwoord verschil tussen deze twee woorden willen zien? Mag men derhalve niet de zienswijze van Marty en Raynaud (16) beamen waar zij schrijven: «En somme les prétendus cas d'inexistence ne seraient que des cas de nullité absolue. Un acte auquel il manque un élément essentiel est nul, de nullité absolue».

Wat zou dienvolgens beletten dat de rechter een huwelijk, niet bestaande wegens de afwezigheid van toestemming, «nietig» zou verklaren en dat bijgevolg de uitwerkselen bedoeld door artikel 201 van het Burgerlijk Wetboek voor een vermeend huwelijk zouden ontstaan?

Een gedeelte van de rechtsleer oordeelt dat de theorie van het vermeend huwelijk van toepassing is in geval van een «niet bestaand huwelijk» (17).

De volstreckte nietigheid zou gekenmerkt zijn door de volgende bijzonderheden: a) zij kan niet gedekt worden; b) zij kan niet «verjaren»; c) zij mag in elke stand van de procedure ingeroepen worden; d) iedere belanghebbende mag ze doen uitspreken. De betrekkelijke nietigheid integendeel: a) mag gedekt worden;

b) kan « verjaren »; c) mag slechts door de « beschermden » personen opgeworpen worden.

Men oordeelt ook doorgaans dat de volstreekte nietigheden sancties zijn voor de handelingen welke een regel van openbare orde of van algemeen belang schenden (18).

Het onderscheid tussen de volstreekte en de betrekkelijke nietigheid is een schepping van de rechtsleer. Het wordt immers door de wet en in het bijzonder door het burgerlijk wetboek niet gemaakt.

Talrijke wetteksten voorzien weliswaar de sanctie van de nietigheid en bepalen wie ze kan doen uitspreken, maar wanneer een of meer eigenschappen van die nietigheid zouden toelaten ze als een volstreekte of een betrekkelijke nietigheid te beschouwen, gebeurt het dikwijls dat een of ander uitwerksel van die nietigheid hetwelk de rechtsleer als kenmerkend en noodzakelijk aanziet, door de wet verworpen werd (19).

In de wetten bestaat er dus een veel grotere soepelheid en heerst er veel meer verscheidenheid, wat het regime der nietigheden betreft, dan hetgeen de rechtsleer, in de klassieke opvatting, aanduidt.

Daarom ook werd door sommige auteurs een andere en meer genuanceerde classificatie der nietigheden voorgesteld (20).

Aan die beweerde bestaande strikte classificatie van twee soorten nietigheden waaraan welbepaalde eigenschappen of kenmerken noodzakelijk verbonden zouden zijn, werd door de wetgever inzake huwelijk een onbetwistbare soepelheid gegeven (21). De rechtspraak heeft overigens de strikte uitwerkselen van de nietigheid die voorzien is, namelijk door artikel 191 van het Burgerlijk Wetboek en die « absoluut » zou zijn, verzacht (22).

Verscheidene auteurs oordelen dat een rechtshandeling waaraan een essentieel bestanddeel ontbreekt volstrekt nietig is en dat derhalve de nietigverklaring door ieder belanghebbende gevorderd mag worden. Een dergelijke intensiteit van de nietigheid bestaat niet, volgens die auteurs omdat een regel van openbare orde geschonden zou zijn, maar omdat een wezenlijk bestanddeel ontbreekt.

Zo b.v. in zake huwelijk en namelijk voor het geval van het ontbreken van de toestemming schrijft Josseland: « l'acte d'un aliéné est frappé d'une inefficacité intégrale sans distinction aucune. Tout intéressé peut s'en prévaloir » (23). En Beudant (24) dat het « huwelijk » in geval van identiteit van kunne en van afwezigheid van voltrekking door de officier van de burgerlijke stand aangetast is door een « nullité substantielle pouvant donc être invoquée par quiconque ».

Planiol en Ripert (25) moeten toegeven dat bij afwezigheid van toestemming « logiquement c'est la nullité absolue; il manque un élément essentiel... ».

Marty en Raynaud, zoals reeds aangeduid schrijven: «... un acte auquel il manque un élément essentiel est nul, de nullité absolue » (26).

En Dabin, het probleem van de simulatie in het huwelijk onderzoekende oordeelt: «... le défaut de consentement une fois établi ce sera le néant du mariage ».

En hij had eerst aangestipt: «... le jugement annoté tombe dans l'erreur quand, cherchant à justifier le caractère « absolue » de la nullité du mariage simulé, il énonce que la simulation est contraire à l'ordre public... Il n'est pas contraire à l'ordre public de simuler un consentement devant un officier public... » (27) Renard het geval van het huwelijk van een krankzinnige, en dus van de afwezigheid van toestemming onderzoekend schrijft: (28) « la nullité a ici une nature particulière. Dumat l'appelait naturelle. Elle se rap-

proche de la nullité absolue par son caractère objectif car elle suppose l'absence d'un élément nécessaire à l'acte juridique attaqué: tout intéressé peut s'en prévaloir, mais l'ordre public n'étant pas en jeu ni le ministère public ni le juge... ».

Gelijkaardige opvatting van Gaudemet (29): « Les nullités naturelles supposant l'absence d'un élément essentiel de l'acte, sans qu'il y ait pour autant atteinte à l'ordre public... Le cercle des ayants droit est alors plus restreint; il comprend tous les particuliers intéressés, mais ni le ministère public ni le juge statuant d'office, car la société n'est pas intéressée ».

Het Hof schijnt mij ook in het arrest van 21 februari 1895 de absolute nietigheid van een dergelijk huwelijk aangenomen te hebben om de enige reden dat een wezenlijk bestanddeel ontbrak: « l'absence de tout consentement entraîne une nullité essentielle par application de l'article 141 du code civil. Qu'il s'agit de ce qui précède que le mariage dont se prévaut le demandeur est sans existence légale ».

De memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat tot de wet van 14 november 1947 leidde, verklaart betreffende de fictieve huwelijken «... voorzeker zal het meestal de nietigheid wegens veinzing zijn die zal worden aangevoerd. Die nietigheid kan door ieder belanghebbende worden ingeroepen. Daarentegen behouden de artikelen 180 en 181 van het Burgerlijk Wetboek de vordering tot nietigheid wegens gebrek in de toestemming voor aan diegene der echtgenoten wiens toestemming niet vrij was » (30).

Zelfs De Page moet toegeven « pour l'incapacité naturelle il y a théoriquement incapacité absolue parce que l'acte manque d'un de ses éléments constitutifs essentiels: la volonté. Mais la jurisprudence assimile cette nullité à la nullité relative ».

Somtijds wordt de openbare orde uitdrukkelijk ingeroepen om de absolute nietigheid te rechtvaardigen in gevallen waar de wet niets bepaald heeft.

Zo Procureur-generaal Mestdagh de ter Kiele: «... Ici il n'y a pas d'engagé que l'intérêt d'un malheureux en démence, c'est avant tout une question d'ordre public et de protection qui intéresse la société toute entière et son avenir au premier chef, ne fût-ce qu'à l'endroit de la continuation de la famille... » (31).

Merlin schijnt van mening te zijn dat alle schendingen van de bepalingen betreffende het huwelijk de openbare orde raken (32).

De Page schrijft: « Les nullités prérappeées (identité de sexe, défaut de célébration devant l'officier de l'état civil et, pour partie tout au moins, l'absence totale de consentement des époux ou de l'un d'eux) sont absolues parce qu'elles sanctionnent une condition de validité du mariage qui touche à l'ordre public. Cela est en tout cas vrai pour l'identité de sexe et le défaut de célébration. En ce qui concerne l'absence totale de consentement, le caractère de nullité absolue ne doit être admis qu'en ce qui concerne le mariage contracté par un aliéné interdit... » (33). (Ik heb reeds hierboven dit door deze auteur gemaakt onderscheid tussen het geval van de geïnterdiceerde en dat van de niet geïnterdiceerde krankzinnige besproken.)

Ik mag besluiten:

Ik meen dat men mag oordelen dat de tekst zelf van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek alsook de aard zelve van de toestand tot de conclusie moeten leiden dat, wanneer een der partijen geen wil had en derhalve geen toestemming gegeven heeft, er geen huwelijk ontstond. Het huwelijk is niet bestaande. Zoals reeds hierboven aangetoond ontstond er een schijn van huwelijk en een instrumentum werd tot stand gebracht.

De rechter dient dit instrumentum te « vernietigen » en erga omnes te verklaren dat er maar een « schijn » van huwelijk door de plechtigheid verwekt werd en dat er geen huwelijk bestaat. Ieder belanghebbende mag een dergelijke uitspraak vorderen.

De rechtsleer schijnt een dergelijke oplossing te aanvaarden t.a.v. het gemis aan het verschil van kunne en van de afwezigheid van de voltrekking door de ambtenaar van de burgerlijke stand (De Page weliswaar omdat tevens een regel van openbare orde geschonden zou zijn).

Wat rechtvaardigt een aarzeling wanneer de toestemming ontbrak, en een wezenlijk bestanddeel van het huwelijk niet bestond en de wet uitdrukkelijk bepaalt dat er alsdan « geen huwelijk is »?

De wet van 14 november 1947 werd door de wetgevende macht genomen op grond van een memorie van toelichting die de thesis vooropstelde dat in geval van veinzing er slechts een « schijn » van huwelijk en dus geen huwelijk bestond en dat ieder belanghebbende de « nietigheid » ervan vermocht te vorderen.

De Page oordeelt dat, indien derden door een dergelijk geveinsd huwelijk gekrenkt werden, zij de nietigheid mogen doen uitspreken en dat wanneer de bijzondere omstandigheden omschreven in het laatste gedeelte van artikel 46 van de wet van 20 april 1810 voorhanden zijn het Openbaar Ministerie insgelijks bevoegd is om die vordering in te leiden (34). Dabin (35) is van mening — en gans terecht m.i. — dat het niet de vordering tot nietigverklaring is die, in een dergelijk geval, dient ingeleid te worden maar wel de vordering tot geveinsdverklaring (36); vordering waarover zowel iedere belanghebbende als het Openbaar Ministerie beschikken (37). En de bepalingen van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek inroepende schrijft hij « le défaut de consentement une fois établi, ce sera le néant du mariage ».

Indien het niet bestaan van het huwelijk aanvaard wordt in geval van simulatie, waarom dezelfde oplossing dan te verwerpen in geval van gewone afwezigheid van toestemming namelijk wegens krankzinnigheid?

Indien, gezien de kritiek geopperd tegen de theorie van « het niet bestaan » door de meerderheid der rechtsleer, men het raadzaam zou oordelen ze niet te vermelden dan zou men m.i. moeten steunen op de theorie van de volstreckte nietigheid wegens het ontbreken van een wezenlijk (« essentieel ») bestanddeel van het huwelijk. De juridische uitwerkselen van deze opvatting zouden dezelfde zijn als die van het « niet bestaand » huwelijk : de mogelijkheid voor ieder belanghebbende ze te doen uitspreken, — de onmogelijkheid van dekking of van verjaring — hetgeen a radice nietig is kan niet gedekt worden; juridisch bestaat er niets.

Dit is het stelsel dat door het arrest van 21 februari 1895 toegepast werd : « L'absence de tout consentement entraîne une nullité essentielle... »

Ik ontveins me nochtans de gevaren en nadelen niet van de goedkeuring, zonder verdere beperking, van één dier twee theorieën (het niet bestaan of de volstreckte nietigheid wegens het ontbreken van een wezenlijk bestanddeel).

De Page heeft ze meesterlijk uiteengezet en ontleed. Om die redenen ook is hij van mening dat de sanctie van absolute nietigheid slechts zou bestaan wanneer de openbare orde of het algemeen belang dienen beschermd te worden (38).

Men mag zeggen dat de openbare orde gekrenkt werd wanneer bij de voltrekking van het huwelijk een der echtgenoten, om reden van krankzinnigheid, geen toestemming kon geven?

Het huwelijk is weliswaar een juridische instelling van openbare orde die door een overeenkomst werd tot stand gebracht.

Maar is die reden voldoende om te kunnen beslissen dat al de wettelijke bepalingen betreffende het huwelijk van openbare orde zijn?

Gewis neen meen ik, vermits de wetgever zelf uitdrukkelijk beslist heeft — namelijk door de aard der sanctie — dat sommige dier bepalingen dit karakter niet hadden.

Is artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek een wetsbepaling van openbare orde? Ten einde die vraag bevestigend te beantwoorden wordt aangevoerd dat « c'est une question qui intéresse la société toute entière et son avenir... ne fût-ce qu'à l'endroit de la continuation de la famille... (39) of « le mariage d'un dément est une chose essentiellement dangereuse » (40). Maar zijn deze opvattingen werkelijk verantwoord? De krankzinnigheid kan het gevolg zijn van een ongeval en geen gevolg hebben voor de erfelijkheid.

Waarom is het voor de gemeenschap gevaarlijk dat een krankzinnige zou samenwonen met een echtgenoot die overigens voor hem gebeurlijk zal zorgen?

De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek die het dubbel huwelijk verbieden zijn integendeel van openbare orde zoals ook waarschijnlijk die welke het huwelijk tussen sommige personen van dezelfde familie niet toelaten. Het moreel bestel van onze gemeenschap steunt immers op het stelsel van het monagamisch huwelijk en er kan staande gehouden worden dat het huwelijk tussen sommige bloedverwanten nadelige gevolgen voor de nakomelingen zou kunnen hebben.

Tronchet heeft ook verklaard tijdens de besprekingen over het ontwerp van burgerlijk wetboek : « les mariages prématurés blessent l'intérêt de l'Etat car ils sont la source d'une génération affaiblie » (41).

Doch zelfs indien men oordelen zou dat artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek een bepaling van openbare orde is met de noodzakelijke sanctie van de absolute nietigheid, zou dit nochtans niet betekenen dat het Openbaar Ministerie het recht zou hebben op voet van artikel 46 van de wet van 20 april, steeds die nietigverklaring te doen uitspreken.

Om zijn optreden wettelijk te rechtvaardigen volstaat het niet dat een bepaling van openbare orde geschonden zou geweest zijn; bovendien is vereist dat « de openbare orde in gevaar wordt gebracht door een staat van zaken die dient te worden verholpen (42). « Il faut un intérêt prédominant d'intérêt public » besliste reeds het Hof op 5 mei 1881 (43).

Dit was ook de opvatting van de wetgever in 1947. In de reeds aangehaalde memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat leidde tot de wet van 14 november 1947, leest men immers het volgende betreffende het geveinsde huwelijk « ... in de huidige stand der rechtspraak laat het laatste gedeelte van artikel 46 der wet van 20 april 1810 het (het Openbaar Ministerie) niet toe in burgerlijke zaken, behoudens in de bij de wet bepaalde gevallen, ambtshalve op te treden, tenzij wanneer de openbare orde in gevaar wordt gebracht door een staat van zaken die dient te worden verholpen...; die staat van zaken wordt in het leven geroepen door het fictief huwelijk gesloten om de toepassing van de wet van 12 februari 1897 betreffende de vreemdelingen te verhinderen; die staat van zaken wordt niet in het leven geroepen door het huwelijk gesloten om de toepassing tegen te werken van de hatelijke maatregelen getroffen door de vijand... » (44).

In het begin van mijn conclusies heb ik eraan herinnerd dat het aan de rechter toebehoorde de aard

en de intensiteit van de sanctie van de overtreding van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek te bepalen en dat hij daartoe de inzichten van de wetgever diende op te sporen en te eerbiedigen en dat hij deze inzichten namelijk zou kunnen ontwaren in de tekst zelf van het artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek en in de aard zelve van het huwelijk zoals het door de wet opgevat werd.

Uit die tekst en uit die aard dient m.i. noodzakelijkerwijze afgeleid dat een huwelijk zonder toestemming, zoals een huwelijk tussen personen van dezelfde kunne, niet bestaat, met het noodzakelijk gevolg dat ieder belanghebbende die toestand door de rechter zal mogen laten vaststellen en het Openbaar Ministerie slechts indien de bijzondere voorwaarden, welke ik hierboven aangeduid heb, aanwezig zijn.

Deze gevolgen zullen tevens veroorzaakt worden indien men oordeelt dat bedoeld huwelijk door een wezenlijke nietigheid aangetast werd. Dat was immers reeds de beslissing door het Hof genomen op 21 februari 1895.

De wetgever van 1947 schijnt die opvatting goedgekeurd te hebben. In de memorie van toelichting werd immers de thesis vooropgesteld dat ieder belanghebbende de nietigverklaring van een, geveinsd huwelijk (waar dus geen toestemming tot een huwelijk bestond) vermocht te eisen.

Men hoeft niet te vrezen dat de goedkeuring van een dergelijke thesis betekenen zou dat, wanneer een wezenlijk bestanddeel, in om het even welke juridische handeling — zelfs van uitsluitend privaat belang — (en ik houd hier de boven opgegeven bekommernissen van prof. De Page onder ogen) zou ontbreken, steeds ieder belanghebbende het recht zou hebben de vaststelling van de nietigheid te eisen.

Wij beslissen in onderhavige zaak nopens een welbepaald en beperkt rechtsprobleem.

Ik meen dat ieder belanghebbende optreden mag omdat de wet zelve duidelijk beslist dat het huwelijk zonder toestemming « niet bestaat » en ook omdat in andere gevallen — die in een zekere mate kunnen vergeleken worden — de wetgever een dergelijk uitgebreid recht van tussenkomst uitdrukkelijk voorgeschreven heeft: huwelijk tussen aanverwanten (artikel 161 van het Burgerlijk Wetboek) of tussen oom en nicht, tante en neef.

Ten einde de aard en de intensiteit van de absolute nietigheid die voortspuit uit de schending van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek te bepalen (indien de stelling dat het huwelijk niet bestaat niet gevolgd wordt) dient ook rekening gehouden te worden met een duidelijk en onbetwistbare bekommernis van de wetgever. Hij wenste dat de rust en het persoonlijk belang van de betrokken partijen in de mate van het mogelijke beschermd zouden worden.

Daarom ook heeft hij de rechtsvordering van sommige belanghebbenden aan beperkingen onderworpen: de bloedverwanten in de zijlinie, de kinderen uit een ander huwelijk geboren en nog andere personen vermogen slechts op te treden wanneer zij « een reeds bestaand en dadelijk belang » hebben d.w.z. een geldelijk belang.

Diezelfde beperkingen zouden dienen toegepast te worden voor de nietigheid die het gevolg is van de schending van artikel 146 van het Burgerlijk Wetboek.

Ik kan het Hof van beroep niet volgen waar het in het bestreden arrest beslist dat de « opsomming van artikel 184 niet beperkend is, dat bij de gevallen van nietigverklaring door dit artikel voorzien dienen ge-

voegd die welke door de aard zelf van het huwelijk worden ingegeven en namelijk... de afwezigheid van toestemming ». Het Hof beslist zodoende dat het openbaar ministerie steeds het « huwelijk » aangegaan zonder toestemming zou mogen bestrijden.

Dit recht kan nochtans niet het gevolg zijn van de omstandigheid dat het huwelijk « niet bestaat » en ook niet van de omstandigheid dat een wezenlijk of natuurlijk bestanddeel ontbreekt.

Het optreden van het openbaar ministerie is in burgerlijke zaken uitzonderlijk. Luidens de bepalingen van artikel 46 van de wet van 20 april 1810 is dit slechts toegelaten ofwel wanneer de wet het uitdrukkelijk voorschrijft ofwel wanneer de openbare orde geschonden werd en dat tevens die openbare orde « in gevaar wordt gebracht door een staat van zaken die dient te worden verholpen ».

Artikel 184 van het Burgerlijk Wetboek verleent aan het openbaar ministerie het recht niet om een « huwelijk » zonder toestemming aangegaan te bestrijden. Dit artikel geeft hem slechts dat recht in andere wel bepaalde gevallen. Daar het uitzonderlijk is, mag dat recht door de rechterlijke macht niet uitgebreid worden.

Slechts de wet zou die thans niet bestaande bevoegdheid aan het openbaar ministerie kunnen toekennen.

Vermits echter het bestreden arrest slechts aangevallen is in zover het beslist heeft dat beide echtgenoten de nietigverklaring van het huwelijk mochten eisen dient de voorziening verworpen te worden daar, zoals ik gepoogd heb te bewijzen, het dispositief wettelijk gerechtvaardigd is.

Besluit: Verwerping.

(1) In dezelfde zin. R. Dekkers noot 4 blz. 27. Revue critique de jurisprudence belge 1947.

(2) De Page. *Traité élémentaire de droit civil D. I* (2e deel) blz. 128 en nr 96. Zie ook noot 1. Bull. en Pasic. 1891, I, 152.

(3) De Page op. cit. D. I bl. 43 en 35.

(4) Bull. en Pasic. 1895, I, 109.

(5) Men raadplege de zeer volledige studie van advocaat De Koster, *Rechtskundig Weekblad*, 1955-1956 — blz. 968 en volgende en 1016 en volgende.

(6) De Page op. cit. D. I blz. 714 nr 659 en « Complément ».

(7) De Page op. cit. D. II nr 311.

(8) Josserand. *Cours de droit civil D. I* nr 523 (1931).

(9) De Page op. cit. D. II nr 311.

(10) Bull. en Pasic. 1936, I, 110.

(11) Planiol et Ripert — *Traité pratique de droit civil français T. I. Les personnes* — par R. Savatier nr 724 blz. 778.

(12) Burgerlijk Wetboek van Zwitserland artikel 120: « Le mariage est nul 1°.... 2° lorsqu'un des époux était, au moment de la célébration, atteint d'une maladie mentale ou incapable de discernement par l'effet d'une cause durable... » Artikel 121 « L'action en nullité est introduite d'office par l'autorité compétente. Elle appartient aussi à tout intéressé ». Men raadplege ook namelijk; Le code civil suisse — exposé systématique par Pierre Tuor — 2ème édition française par Deschenaux blz. 129-135.

(13) Ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek opgesteld door E. M. Meyers. Tekst — Eerste gedeelte (Boek 1-4) blz. 18.

(14) René Piret. *Éléments de droit civil belge — Mariage et Divorce... Juris classeur notarial* — nr 22.

(15) De Page op. cit. D. I, nr 95.

(16) G. Marty et P. Raynaud. *Droit civil D. I* blz. 598.

(17) R. Piret op. cit.; nr 27 en De Page op. cit. D. I, nr 96 in fine.

(18) De Page op. cit. D. I, nr 97 en D. II nr 780.

(19) Men raadplege namelijk. Planiol et Ripert op. cit. D. II. blz. 207 nr 259. Gaudemet — *Théorie générales des obligations* (1937) blz. 146 en 147. M.P. Kayser. *Les nullités d'ordre public* nrs 10 en 11. *Revue trimestrielle de droit civil* 1933.

(20) Zie in het bijzonder: Japiot, *Des nullités en matière d'actes juridiques* — Gaudemet op. cit. en *Répertoire pratique de droit belge V° Nullités* nr 41 en volgende.

(21) Men raadplege namelijk De Page op. cit. D. I nrs 656 en volgende. Marty et Raynaud op. cit. D. I blz. 598 en 607. Planiol et Ripert D. II nrs 259 en volgende.

(22) De Page op. cit. D. II nrs 655 blz. 710.

(23) Josserand *cours de droit civil D. I* nr 523.

(24) Beudant *Cours de droit civil D. II* blz. 484.

(25) Planiol et Ripert op. cit. D. I nr 724.

(26) op. cit. blz. 598.

(27) *Revue critique de jurisprudence belge* 1947 blz. 55.

- (28) Revue critique de jurisprudence belge 1950 blz 152, 153.
 (29) Gaudemet op. cit. blz. 168 en 169.
 (30) Parl. Doc. Senaat nr 50 - 1946-1947.
 (31) Conclusies vóór arrest van 21 februari 1895 Bull. en Pasic. B. 1895, I, 109.
 (32) Merlin. Répertoire de jurisprudence V^o Mariage sect. VI § III.
 (33) De Page op. cit. D. I nr 659 bez. 714.
 (34) De Page op. cit. D. I blz. 716-717.
 (35) Dabin. Revue critique de jurisprudence 1947 blz 57 en 58.
 (36) Men raadplege namelijk cass. 17 mei 1934 (Bull. en Pasic. 1934, I, 283).
 (37) De bevoegdheid van het Openbaar Ministerie schijnt mij slechts in bijzondere omstandigheden te bestaan. Dit was immers ook de mening van de wetgever; zie verder.
 (38) De Page op. cit. zie namelijk D. II (2e uitgave) nota 4 blz. 701 en 702.
 (39) Conclusies van de H. Procureur-generaal Mestdach de ter Kiele — reeds aangehaald.
 (40) De Page op. cit. Deel I blz. 647.
 (41) Loaré — édition belge — D. II. blz. 361 nr 6.
 (42) Cass. 12 mei 1922 (Bull.) en Pasic. 1922, I, 236; 22 maart 1923 (ibidem 1923, I, 243) en conclusies van de H. Proc. Gen. P. Leclercq; 6 maart 1924 (ibidem 1924, I, 236); 7 april 1927 (ibid. 1927, I, 194). Nota 6 onderaan cass. 29 september 1927 (ibidem 1927, I, 296); nota onderaan cass. 28 november 1929 (ibidem 1930, I, 34); Cass. 3 mei 1958 P. G. Luik t/Francken.
 (43) Bull. en Pasic. 1881, I, 230.
 (44) Parl. Doc. nr 50 Senaat 1946-1947 — bez. 6.

Arrest

Gelet op het bestreden arrest, gewezen op 9 juli 1957 door het Hof van beroep te Brussel;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 146, 180 en 184 van het burgerlijk wetboek, doordat het bestreden arrest beslist heeft dat het beweerd ontbreken van toestemming van aanlegster tot haar huwelijk een oorzaak van volstreckte nietigheid van het huwelijk uitmaakt, en derhalve door verweerder mag worden ingeroepen,

dan wanneer dergelijk ontbreken van toestemming, aangenomen dat het bewezen zij, daar het niet vermeld is onder de in het artikel 184 van het burgerlijk wetboek limitatief opgesomde gevallen, een betrekkelijke nietigheid uitmaakt welke niet mag worden ingeroepen dan door de echtgenoot in hoofde van wie de toestemming ontbroken heeft, bij uitsluiting van alle andere personen en onder meer van de echtgenoot die gezond van geest is :

Overwegende dat artikel 180 van het burgerlijk wetboek, dat enkel aan de echtgenoot « wiens toestemming niet vrij geweest is » toelaat de nietigheid van het huwelijk te vorderen, slechts het geval van wilsgebrek bedoelt;

Overwegende dat die wetsbepaling het volkomen gemis van wil niet betreft, toestand beoogd bij artikel 146 van het burgerlijk wetboek dat bepaalt : « er is geen huwelijk wanneer er geen toestemming is »;

Overwegende dat zulk gemis van elke toestemming, wezenlijk bestanddeel van het huwelijk, bij toepassing van voormeld artikel 146 de volstreckte nietigheid medebrengt;

Overwegende dat verweerder derhalve ontvankelijk was de nietigheid van het huwelijk door de rechter te doen erkennen;

Overwegende bijgevolg dat het dispositief van het bestreden arrest wettelijk gerechtvaardigd is en dat het middel niet kan worden ingewilligd;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 17 januari 1958.

Voorzitter-verslaggever : M. De Clippele.
 Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.
 Advocaten : Mrs Demeur en Simont.

Erfrecht. — Samengaan van algemeen legaat en van bijzondere legaten.

De omstandigheid, dat bijzondere legaten al de goederen van de nalatenschap kunnen betreffen sluit het samenbestaan van een algemeen legaat niet uit, wanneer de erflater een algemeen legataris heeft willen benoemen. De nietigheid van dergelijke bijzondere legaten wegens de onzekerheid nopens de persoon van de legatarissen of nopens de vermaakte zaken brengt niet de nietigheid met zich van het algemeen legaat.

Cs. Van Cauter t/ Van der Bracht.

Gelet op het bestreden arrest, de 6de oktober 1956 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van artikelen 6, 893, 895, 896, 954, 967 en 1046 van het Burgerlijk Wetboek, alsook 97 van de Grondwet,

doordat, om te verklaren dat het geschrift van 16 november 1951 een testament uitmaakte dat verweerder geldig als algemene legataris aanstelt, het hof van beroep, overigens erkennend dat de onnauwkeurigheid van het betwiste testament en van de daaropvolgende briefwisseling, in de aanduiding van de eenzelve van de bestemmelingen van de bijzondere legaten en van de geschonken zaken zelf, deze bijzondere legaten waardeloos maakt, en zonder zelfs te miskennen dat de bijzondere legaten gans het bedrag van de nalatenschap zouden kunnen opslorpen, beslist dat deze nietigheid hoegenaamd niet het geroepen zijn van verweerder om de gehele nalatenschap te ontvangen, treft,

dan wanneer, om geldig te wezen, een testament de wil van de erflater zelf moet doen blijken aangaande de bestemming van zijn goederen en dit bepalen niet mag overlaten hetzij aan de willekeur van een persoon die algemene legataris genoemd is, hetzij aan de bijzondere mededelingen welke de de cujus aan deze laatste gedaan heeft, de nietigheid welke uit beide laatste onderstellingen voortvloeit zowel het legaat, dat algemeen genoemd is, als de bijzondere legaten treffend :

Overwegende, enerzijds, dat het arrest vaststelt dat de erflaatster, die verweerder tot algemene legataris van haar roerende en onroerende goederen aanstelde, zich voor het aanduiden van de begiftigden van bijzondere legaten aan de willekeur van de algemene legataris niet heeft willen overlaten; dat het algemeen legaat aldus geen legaat met keusverlening is;

Overwegende, anderzijds, dat de omstandigheid dat bijzondere legaten al de goederen van een nalatenschap kunnen opslorpen het samenbestaan van een algemeen legaat niet uitsluit wanneer, zoals ten deze, de erflater een algemene legataris heeft willen aanstellen; dat eveneens de nietigheid van dergelijke bijzondere legaten, wegens de onzekerheid nopens de persoon van de begiftigden of nopens de vermaakte zaken, de nietigheid van het algemeen legaat niet met zich brengt;

Dat het middel niet kan ingewilligd worden;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1319 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 der Grondwet,

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

doordat het hof van beroep, na erop gewezen te hebben dat de de cujus haar « légataire universel » ermede belast had « exécuter ma volonté, les données lui remises », zonder uit te sluiten en zelfs door aan te nemen dat deze gegevens elders dan in een briefwisseling en zelfs mondeling kunnen uitgedrukt geworden zijn, zich ertoe beperkt, om in bewuste beschikkingen geen akte van uiterste wil te erkennen, vast te stellen dat deze briefwisseling niet de uitdrukking bevatte van een laatste wil, doch enkel gedachten en voorstellen inhield, die haar bij het schrijven te binnen vielen en die ze mededeelde, zonder daarbij blijk te geven van een definitieve beslissing betreffende bijzondere legaten,

dat het Hof aldus meteen de uitdrukkelijke termen van het testament aangaande de medegedeelde onderrichtingen nopens de wil van de de cujus miskent, de bewijskracht ervan schendt en, door slechts een briefwisseling te beogen, zijn beslissing verzuimt te motiveren zodat, zoals het behoort, het Hof van Verbreking in de mogelijkheid zou gesteld worden zijn toezicht uit te oefenen :

Overwegende dat het arrest hierop wijst dat de door het testament bedoelde onderrichtingen mondelinge onderrichtingen zijn en dat in de briefwisseling die op het testament volgde geen uiterste wilsbeschikking te vinden is;

Overwegende dat de eerste van die vaststellingen geenszins onverenigbaar is met de bewoordingen van het testament;

Dat de tweede tot voorwerp heeft vast te stellen dat gezegde briefwisseling het tweede testament niet kan uitmaken door dit van 16 november 1945 aangekondigd;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het derde middel, eerste onderdeel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1319 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 der Grondwet,

doordat, in zijn zesde overweging, het bestreden arrest, om « de stelling van zekere geïntimeerde dat het betwiste testament bijzondere legaten zou inhouden, naar keuze van de algemene legataris aan de ene of de andere uit te keren » te verwerpen, verklaart dat die stelling « indruist tegen de termen zelf van het testament; dat de erflaatster, ver van aan de algemene legataris de keus van de begiftigden over te laten, in haar testament bevestigt hem de nodige onderrichtingen te hebben gegeven in afwachting dat ze deze onderrichtingen in een ander eigenhandig testament zou vastleggen; dat te oordelen naar de weifelingen in hare latere briefwisseling, men aan de oprechtheid van deze bevestiging kan twijfelen; dat de erflaatster omgekomen bij ongeval, niet meer in de gelegenheid is geweest, hare onderrichtingen in een nieuw eigenhandig testament vast te leggen, maar dat hier geenszins de wil van de de cujus uit volgen kan aan de algemene legataris de keus van hare bijzondere legatarissen op te dragen »;

doordat, in de mate waarin men hier de uitdrukking vindt van de beslissing van het Hof de bewijskracht van het geschrift van 16 november 1951 te ontzenuwen, daarin de schending moet vastgesteld worden van het aan dit geschrift te hechten geloof, daar de rechter de inhoud van de akten slechts buiten beschouwing mag laten op voorwaarde de valsheid ervan te bepalen en geenszins alleen van de eenvoudige mogelijkheid van een twijfel gewag te maken;

tweede onderdeel, afgeleid uit de schending derzelfde bepalingen,

doordat de inhoud van de hierboven vermelde zesde overweging in het onzeker laat : 1°) of het arrest uit de vaststelling die het inhoudt het gevolg trekt dat niet alleen zekere van de wilsuitingen van de de cujus gebrekkig zouden wezen doch dat er nooit aan de algemene legataris « onderrichtingen gegeven » werden, en 2°) of het arrest dit besluit hieruit afleidt dat de kwestieuze beschikkingen ten opzichte van de legataris zelf, hetzij onbestaand hetzij onbepaald waren en of, in een woord, deze vaststelling de geldigheid van de in het testament vervatte aanstelling van algemene legataris in alle opzichten wil rechtvaardigen ofwel alleen ten opzichte van het middel dat door zekere geïntimeerden is afgeleid uit het feit dat de erflaatster de keus der bijzondere legatarissen aan de algemene legataris zou overgelaten hebben;

doordat het bestreden arrest aldus verzuimt het Hof van Verbreking, zoals het behoort, in de mogelijkheid te stellen zijn toezicht over de motivering uit te oefenen :

Over beide onderdelen samen :

Overwegende dat, antwoordende op de conclusies van zekere aanleggers, het arrest beslist dat er ten deze geen legaat met keusverlening bestond; dat het deze beslissing hierop steunt dat uit de bewoordingen zelf van het testament blijkt dat de erflaatster aan de algemene legataris de keus van de bijzondere legatarissen niet wou overlaten; dat de erflaatster in het testament onderrichtingen beweert gegeven te hebben aan de algemene legataris in afwachting deze in een ander testament op te nemen en dat, zo men kan twifelen of dergelijke onderrichtingen werkelijk gegeven werden, men nochtans daaruit niet zou kunnen afleiden dat het algemeen legaat met keusverlening gegeven werd;

Overwegende dat, door die vaststellingen en beslissingen, het hof van beroep, in strijd met hetgeen het middel onderstelt, de aan het testament verschuldigde bewijskracht niet heeft ontzenuwd; dat het er zich toe beperkt heeft zonder dubbelzinnigheid hierop te wijzen dat, ware zelfs de bewering van het bestaan van reeds gegeven onderrichtingen niet rechtzinnig het legaat daardoor geen legaat met keusverlening zou worden;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 12 maart 1958.

Voorzitter : M. Halleman.

Raadsheren : M.M. Van Hal en de la Vallée Poussin

Advocaat-generaal : M. van den Eynde de Rivieren.

Advocaat : Mr Van Cauter.

Taalgebruik in gerechtszaken. — Toepasselijkheid van artikel 55 van de wet van 15 juni 1935 inzake vorderingen tot faillietverklaring. — Voorrang van voornoemd artikel 55 op de artikelen 440 en 442 Fw.

De vordering tot faillietverklaring, zij worde aangezien of niet als een gewone rechtsvordering, leidt ontegensprekelijk een rechtspleging in betwiste zaken in.

Zodanige rechtspleging is onderworpen aan de bepalingen van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken; niets laat toe te beweren, dat de wetgever van de toepassing der wet de vorderingen tot faillietverklaring heeft willen uitsluiten.

De bepalingen van artikel 10 van voornoemde wet, waarbij de taal wordt voorgeschreven van de adviezen, oproepingen en voorstellen, waarvan de bekendmaking vereist is door de faillissementswet, moeten doen aannemen, dat de wet van 15 juni 1935 toepasselijk is inzake faillissement.

Volgens de bewoordingen van de artikelen 440 en 442 Fw. moet weliswaar het faillissement worden uitgesproken door de Rechtbank van Koophandel van de woonplaats van de schuldenaar; artikel 55 van de wet van 15 juni 1935, waarvan de bepalingen op straf van nietigheid zijn voorgeschreven, wijkt echter van deze regel af; artikel 55 moet aldus de voorrang hebben op de artikelen 440 en 442 Fw.

R.M.Z. t/ P.V.B.A. « Forrye ».

Gezien in regelmatige vorm voorgelegd het vonnis op 4 mei 1957 gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Brussel;

Gezien de akte van beroep dd. 2 juli 1957;

Overwegende dat de geïntimeerde vennootschap, alhoewel regelmatig gedagvaard, geen pleitbezorger heeft aangesteld;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat appellant, bij exploit van 2 februari 1957 in het Nederlands opgesteld maar waaraan een Franse vertaling was toegevoegd, de geïntimeerde vennootschap, die haar zetel heeft te Edingen, Vlaamse gemeente van het arrondissement Bergen, door de Rechtbank van Koophandel te Bergen heeft gedagvaard om zich in staat van faling te horen verklaren, het tijdperk waarop zij haar betaling gestaakt heeft te horen vaststellen, alle maatregelen voorgeschreven door de wet in het belang der schuldeisers te horen bevelen en zich tot de kosten, die vooraf zullen afgenomen worden van het actief van het faillissement, te horen veroordelen;

Overwegende dat na vastgesteld te hebben dat zij de Nederlandse taal niet machtig was, de Rechtbank van Koophandel te Bergen, artikel 55 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken toepassende, bij vonnis dd. 26 februari 1957 de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel verwezen heeft;

Overwegende dat de Rechtbank van Koophandel te

Brussel bij vonnis dd. 4 mei 1957 zich ratione loci onbevoegd heeft verklaard om over de eis te kennen;

Overwegende dat appellant de hervorming van het vonnis vervolgt; dat zij aan het Hof vraagt niet alleen te zeggen dat de Rechtbank van Koophandel te Brussel bevoegd was om de zaak te beslechten, maar tevens het faillissement van de geïntimeerde vennootschap te verklaren, alle maatregelen te bevelen welke artikel 466 van het Wetboek van Koophandel voorschrijft te nemen door dezelfde beslissing en voor het overige de zaak te verzenden naar de rechtbank van de zetel van de gefailleerde wat betreft al de latere bewerkingen omtrent het beheer en de vereffening van het faillissement;

Wat de bevoegdheid betreft :

Overwegende dat de dagvaarding in het Nederlands dienende opgesteld te zijn en de rechtspleging in deze taal vervolgd, de Rechtbank van Koophandel te Bergen, na te hebben vastgesteld dat zij de Nederlandse taal niet machtig was, een juiste toepassing heeft gedaan van artikel 55 der wet van 15 juni 1935 met de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel te verzenden;

Overwegende dat het ten onrechte is dat de Rechtbank van Koophandel te Brussel zich onbevoegd heeft verklaard om van de eis te kennen om de reden dat de beschikkingen van vermeld artikel 55 niet toepasselijk zouden zijn in zake vorderingen tot faillissementverklaring;

Overwegende dat de vordering tot faillissementverklaring, dat zij aangezien weze of niet als een gewone rechtsvordering ontegensprekelijk een rechtspleging in betwiste zaken instelt, dat zulke rechtspleging onderworpen is aan de beschikkingen van de wet van 15 juni 1935 betreffende de talen in gerechtszaken; dat niets toelaat te beweren dat de wetgever van de toepassing der wet heeft willen uitsluiten de vorderingen tot faillissementverklaring; dat de beschikkingen van artikel 10 der wet die de taal bepaalt van de adviezen, uitnodigingen en voorstellen waarvan de bekendmaking voorgeschreven is door de wet op de faillissementen moeten doen aannemen dat de wet wel toepasselijk is in zake faillissement;

Overwegende weliswaar dat het faillissement naar de termen van artikels 440 en 442 der wet op het faillissement moet uitgesproken worden door de Rechtbank van Koophandel van de woonplaats van de gefailleerde; dat echter artikel 55 der wet van 15 juni 1935, waarvan de beschikkingen op straf van nietigheid voorgeschreven zijn een afwijking uitmaakt van deze regel, dat het aldus de voorrang moet hebben op artikel 440 en 442 voornoemd;

Ten gronde :

Overwegende dat de Rechtbank van Koophandel te Brussel de grond van de eis niet onderzocht heeft; dat deze door het overdragend uitwerksel van het beroep voor het Hof niet aanhangig werd gemaakt; dat het Hof niet van gevoelen is gebruik te moeten maken van het recht de zaak tot zich te trekken; dat het belang van een goede rechtsbedeling inzake vereist partijen niet te beroven van een graad van jurisdictie;

Om deze redenen :

Het Hof, rechtdoende bij verstek tegen de geïntimeerde vennootschap bij gebreke aan te verschijnen;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

Gehoord de Heer van den Eynde de Rivieren, Advocaat-generaal, in zijn eensluidend advies in openbare zitting gegeven.

Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond. Doet het bestreden vonnis te niet.

Hervormende :

Zegt dat de Rechtbank van Koophandel te Brussel bevoegd was om over de door appellant ingeleide eis te kennen.

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel, anders samengesteld, om er besloten, gepleit en gevonnist te worden over de grond als naar recht.

Verwijst geïntimeerde vennootschap in de kosten van beroep.

NOOT : Het bij bovenstaand arrest vernietigd vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel d.d. 4 mei 1957 is verschenen in het R.W. 1957/1958, 831.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 6 januari 1958.

Voorzitter : M. van Malleghem.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Buysse.

Advocaat-generaal : M. Ely.

Stedebouw. — Niet-naleving van de voorwaarden der bouwmachtiging. — Strafbaarheid van de aannemer naast de architect. — Rechtskarakter van het bevel tot herstel van de overtreding.

De aannemer is wegens niet-inachtneming van de voorwaarden van de door de bevoegde overheid verleende bouwmachtiging strafbaar naast de architect. Hij mag zich niet uitsluitend verlaten op de mondelinge verklaringen van de architect.

Het herstel van de overtreding, zoals bepaald in artikel 27, lid 3 van het wetsbesluit van 2 december 1946, is een gerechtelijke maatregel, die bestemd is een einde te maken aan de onwettige, wederrechtelijke, delictuele en feitelijke bouwtoestand, die door de overtreding is geschapen.

Dit herstel vertoont geen enkel strafkarakter; daarin is noch strafrechtelijke inbeslagneming, noch strafrechtelijke verbeurdverklaring te vinden; voormeld artikel 27, lid 3 bepaalt trouwens uitdrukkelijk, dat deze maatregel « onafhankelijk van de straf » moet worden bevolen.

Deze maatregel moet dus worden uitgesproken, zodra het wanbedrijf bewezen wordt verklaard, zodra wordt aangenomen, dat het gebouw niet voldoet aan de vigerende stedenbouwkundige normen van de reglementeringen en machtigingen, en zodra de Staat bij monde van de minister van openbare werken de maatregel vordert.

Nergens wordt vereist, dat het gebouw eigendom is van de veroordeelde om het herstel te kunnen bevelen.

Belgische staat (minister van openbare werken) t/
Coene e.a.

Overwegende dat Selis als verdachte, de Belgische Staat als tussenkomende partij en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig in beroep zijn gekomen;

Gezien de verjaringstuitende behandeling van de zaak vóór het Hof in de terechtzitting van 2 december 1957;

Op strafrechtelijk gebied :

a) *Wat aangaat de materialiteit van de feiten van de telastlegging.*

Overwegende dat het litigieuze gebouw is opgetrokken geweest :

1. met als bouwheren de eerste en de tweede verdachte,
2. met als bouwkundig-architect de derde verdachte,
3. en met, als aannemer van de bouwwerken de « P.V.

B.A. Entreprises Josephé Rayée et Fils namens dewelke de vierde verdachte optrad en in dewelke de vierde verdachte verantwoordelijke beheerder is;

Overwegende dat het op zich zelf tijdig uitgevaardigd machtigingsbesluit tot bouwen, uitgaande van het Ministerie van Openbare Werken op grond van de Besluit-Wet dd. 2 december 1946, uitdrukkelijk beschikt dat het gebouw moest opgetrokken worden met een voorgevel van maximum 17 meter hoogte in de plaats van 17,50 meter zoals op de ingediende plannen was voorzien;

Overwegende dat het gebouw opgetrokken werd met een voorgevelhoogte die hoger is dan 17 meter;

Overwegende dat de telastlegging, daargelaten de kwestie te weten wie het gepleegd heeft, bijgevolg bewezen is gebleken;

Overwegende dat het strafbaar feit van de telastlegging, eens het voltrokken was, sedertdien voltrokken is gebleven, zelfs zo het aanvankelijk wederrechtelijke van het gebouw nadien binnen het raam zou gevallen zijn van later in voege getreden stedenbouwkundige normen;

b) *Wat aangaat de eerste en de tweede verdachte :*

Overwegende dat het niet bewezen is dat de eerste en de tweede verdachte het ten laste gelegde wanbedrijf zouden uitgevoerd of rechtstreeks aan de uitvoering ervan zouden medegewerkt hebben;

Overwegende dat het eveneens niet bewezen is dat eerste en tweede verdachte aan het wanbedrijf zouden deelgenomen hebben in een van de omstandigheden voorzien in artikel 66 en 67 van het gewoon Strafwetboek;

Overwegende dat uit de gegevens van het onderzoek, alsmede uit de stukken die vóór het Hof werden neergelegd, integendeel blijkt dat eerste en tweede verdachte hun onderhandelingen met de bouwkundige-architect en de aannemer steeds gekenmerkt hebben met hun bestendige wil en de evenveel bestendige voorwaarde dat het gebouw, hoe dan ook, op te trekken was, mits en uitsluitend mits naleving van de reglementeringen en machtigingsbesluiten in zake stedenbouw;

Overwegende dat van eerste en tweede verdachte bijgevolg niet kan gezegd worden dat zij het ten laste gelegde wanbedrijf hebben willen plegen zodat het ook lastens hen niet bewezen is gebleken;

c) *Wat aangaat de derde verdachte :*

Overwegende dat het wanbedrijf van de telastlegging alhier lastens de derde verdachte bewezen is gebleven zoals het door de eerste rechter voor bewezen werd aangenomen en beoordeeld;

Overwegende echter dat de straf die uit dien hoofde jegens de derde verdachte is uitgesproken geweest te gering voorkomt en dient verhoogd in de mate zoals hierna bepaald;

Overwegende dat de derde verdachte inderdaad niet alleen in staat van herhaling verkeert zoals in de telastlegging omschreven (op grond van een voorgaande veroordeling tot een criminele straf wegens een misdaad die door het gewoon Wetboek van Strafrecht voorzien is), maar ook, blijkens de gegevens van zijn strafregister, steeds blijkt heeft gegeven van achte-loosheid en misprijzen voor de wetten en reglemen-teringen in zake bouwingen en bouwwerken;

d) *Wat aangaat de vierde verdachte :*

Overwegende dat de vierde verdachte het litigieuze gebouw daadwerkelijk in zijn foutieve vorm heeft opgetrokken;

Overwegende dat het feit dat hij het gebouw heeft opgetrokken voor rekening van de eerste verdachte en de tweede verdachte niet wegneemt dat hij het wanbedrijf heeft gepleegd;

Overwegende dat de vierde verdachte vooreerst, als verantwoordelijke beheerder van de firma-aanneemster op de hoogte moest zijn of zich op de hoogte moest stellen van de geldende stedenbouwkundige normen;

Overwegende dat de vierde verdachte vervolgens ook best weten moest en trouwens goed wist dat het liti-gieuze gebouw, zelfs vanwege de bouwheren slechts « met », « mits » en « volgens » de vereiste machtigin-gen mocht opgetrokken worden;

Overwegende dat de vierde verdachte blijkt nooit ernstig nagegaan te hebben welke de voorwaarden waren die in de vereiste machtigingen tot bouwen ges-tipuleerd waren, noch of die machtigingen wel voor-handen waren.

Overwegende dat de vierde verdachte had moeten en trouwens kon nagaan, bij middel van persoonlijke vaststellingen, of stukken of bij de bevoegde instanties, én of er een machtiging tot bouwen bestond én welke de voorwaarden ervan waren; dat hij echter nagelaten heeft dit te doen zich uitsluitend verlatende op mon-delinge bevestigingen van de derde verdachte;

Overwegende dat de vierde verdachte niettemin het gebouw in zijn foutieve vorm ging optrekken en bijge-volg het bouwen zonder toelating of het bouwen buiten de gestelde voorwaarden minstens ten eventuele titel heeft gewild;

Overwegende dat het feit dat de derde verdachte de vierde verdachte zou bedrogen hebben voor deze laatste noch een wanbedrijf vernietigende noch een straf wegnemende omstandigheid is geweest; dat het voor hem ook geen geval van overmacht kon bete-kenen noch hem onoverkomelijk in dwaling bracht;

Overwegende dat het wanbedrijf deswege lastens de vierde verdachte bewezen is gebleken;

Overwegende dat waar de hierna toe te meten straf lastens de vierde verdachte geen hoofdgevangenisstraf van twee jaar zal te boven gaan en dat waar hij voor-dien nooit werd veroordeeld tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan drie maanden en dat waar tevens mag verhoopt worden dat hij zich voortaan aan dergelijke misdrijven niet meer zal schuldig maken, het passend voorkomt hem de gunst der voorwaardelijkheid te verlenen;

Nopens de eis van de Belgische Staat :

Overwegende dat de herstelling van de overtreding zoals bepaald in artikel 27 alinea 3 van de besluitwet van 2 december 1946 voorkomt als een gerechtelijke maatregel die bestemd is om een einde te stellen aan de onwettige, wederrechtelijke, delictuele en fei-telijke bouwtoestand die door de inbreuk werd ge-schapen;

Overwegende dat deze herstelling geen enkel straf-karakter vertoont; dat daarin noch strafrechterlijke inbeslagneming noch strafrechterlijke verbeurdverkla-ring te vinden is; dat het reeds aangehaalde artikel 27 alinea 3 trouwens uitdrukkelijk beschikt dat deze maatregel « onafhankelijk van de straf » moet bevolen worden;

Overwegende dat deze maatregel er bijgevolg één is die moet uitgesproken worden van zohaast het wan-bedrijf bewezen wordt verklaard, van zohaast wordt aangenomen dat het gebouw nog buiten de vigerende stedenbouwkundige normen van de reglementeringen en machtigingen staat, en van zohaast de Belgische Staat, bij monde van de Minister van Openbare Werken, de maatregel vordert; dat deze maatregel, eens uitge-sproken waar er strafrechterlijke veroordeelden zijn, het delictueel gebouw betreft zonder dat het voor de strafrechtsmacht vereist weze na te gaan wie er belangen in het litigieus gebouw heeft;

Overwegende dat nergens wordt vereist dat het liti-gieuze gebouw de eigendom weze van de veroordeelde opdat de herstelling zou kunnen bevolen worden;

Overwegende dat er tot heden, op grond van de wet van 2 december 1946, nog geen nieuwe reglemen-teringen of machtigingen zijn uitgevaardigd geweest met zodanige nieuwe normen dat het litigieuze gebouw nu geen karakteristieken meer zou vertonen of deze zouden gewijzigd hebben;

Overwegende dat het feit dat de Stad Oostende, binnen de perken van haar bevoegdheid, schikkingen van die aard zou overwegen of voorgesteld of getrof-fen hebben, de reglementering in zake stedenbouw, op grond van de wet van 20 december 1946 uitgevaardigd, noch afbreekt noch teniet doet;

Overwegende dat, zo de rechtsmacht de herstelling van de inbreuk moet bevelen in de mate binnen de-welke de Belgische Staat (Minister van Openbare Werken) dit vordert, deze vorderingen nochtans de normen van de overtreden wettelijke reglementer-ingen en machtigingen niet mogen krenken;

Overwegende dat het litigieuze gebouw, blijkens het machtigingsbesluit van de Minister van Openbare Werken, *mocht* opgetrokken worden op voorwaarde dat de voorgevel hoogstens 17 meter hoog was en op voorwaarde dat de gevelbekroning zou rondlopen; dat deze voorwaarden geen afbreuk doen aan de normen van het gabariet dat boven die 17 meter toegelaten was; dat de eis van de Belgische Staat bijgevolg on-gegrond is waar hij ook de afbraak onder dit gabariet vordert; dat de herstelling slechts mag bevolen wor-den waar het gebouw terzelfdertijd én de hoogte van 17 meter én het toegelaten gabariet te buiten gaat; dat dit gabariet bepaald is « door de voorgevel en een vlak met helling van 45 graden op het horizontaal vlak waarvan de snijlijn met het voorgevelvlak ligt ter hoogte van de Maximumhoogte » van 17 meter (zie stuk 20);

Om deze redenen :

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet daarenboven op artikel 200 en 55 van het Strafwetboek, artikel 9 der Wet van 31 mei 1888 gewijzigd door artikel 1 der Wet van 14 november 1947, artikel 24 der Wet van 18 juni 1869, gewijzigd door artikel 2 der Wet van 4 september 1891, alle wetsbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid.

Het Hof,

Recht doende, *op tegenspraak* behoudens ten aan-zien van de derde verdachte *die verstek* laat gaan :

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpend :

Ontvangt de ingestelde beroepen en erover beslissend :

Op strafrechtelijk gebied :

Bevestigt het aangevochten vonnis waar het de eerste en tweede verdachte vrijspreekt zonder kosten.

Bevestigt het eveneens waar het de derde verdachte tot straf veroordeelt met dien verstande dat de straf van de derde verdachte hier opgedreven wordt, met éénparige stemmen, tot gevangenisstraf van *achten-twintig dagen* en een geldboete van *vierhonderd frank*, welke geldboete verhoogd wordt met 190 deciemen, zodat zij aldus gebracht wordt op 8.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van drie maand.

Doet het aangevochten vonnis teniet waar het de vierde verdachte vrijspreekt en waar het beslist ten aanzien van de kosten van de openbare vordering en ten deze opnieuw wijzende :

1. Veroordeelt de vierde verdachte, met eenparige stemmen, tot een geldboete van *zesentwintig frank*, verhoogd met 190 deciemen, zodat zij aldus gebracht wordt op 520 frank of een vervangende gevangenisstraf van 8 dagen.

Beveelt dat de tenuitvoerlegging van deze straf zal opgeschorst blijven gedurende een termijn van drie jaar te rekenen vanaf heden indien de veroordeelde inmiddels geen nieuwe veroordeling tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan één maand oploopt.

2. Veroordeelt de derde en de vierde verdachte solidair tot de kosten in beide aanleggen aan de zijde van het Openbaar Ministerie gevallen, deze van eerste aanleg begroot op de som van 580 frank en deze van beroep begroot op de som van 498 frank.

Op burgerlijk gebied :

Doet het aangevochten vonnis teniet en opnieuw wijzende :

Beveelt de herstelling van de inbreuk in die zin dat het litigieuze gebouw zal moeten afgebroken worden voor het gedeelte dat hoger dan 17 meter boven het voetpad is opgetrokken en dit slechts voor zoveel dit gedeelte buiten het gabariet komt zoals dit gabariet hierboven in de redengeving bepaald is.

Bepaalt dat deze herstelling zal moeten gebeuren binnen de zes maanden en zegt dat deze termijn zal beginnen lopen vanaf de dag waarop de belanghebbers ertoe in een behoorlijke vorm zullen gesommeerd geweest zijn.

Beslist dat, in geval van niet uitvoering binnen de gestelde termijn, het Beheer daartoe aangewezen door de Minister van Openbare Werken of zijn afgevaardigde in de uitvoering van de herstelling zal mogen voorzien.

Verklaart zich onbevoegd nopens de eis van de Belgische Staat waar hij voor het overige tegen de eerste en de tweede verdachte is gericht.

En verder beslissende waar deze eis nog tegen de derde en de vierde verdachte gericht is :

Zegt dat zo het aangestelde Beheer zelf tot herstelling moet overgaan dit zal gebeuren op de kosten van de derde en de vierde verdachten solidair en dat zij solidair tot de terugbetaling van deze onkosten zullen kunnen gedwongen worden op grond van een onkostenstaat op taksatie van de Voorzitter van de kamer van dit Hof zetelende in correctionele zaken.

Veroordeelt de derde en de vierde verdachte solidair tot de kosten in beide aanleggen aan de zijde van de Belgische Staat gevallen, deze kosten invorderbaar op taksatie.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 15 oktober 1956.

Voorzitter : M. Van Mallegheem.
Raadsheren : M.M. Santenaire en Buysse.
Advocaat-generaal : M. Ely.

Strafvordering. — Administratieve procedure voor de Raad van State in casu geen prejudicieel verschil.

Het door de verdachte bij de Raad van State ingestelde beroep tegen de weigering van de hoofdgriffier hem, met het oog op zijn verdediging een afschrift in debet af te leveren van een deskundig verslag, levert niet op een prejudicieel geschil en schorst dus niet de strafvervolgung.

O.M. en J. en A. Van den Berghe b.p. t/ Francque en cs.

Overwegende dat de strafrechtsmacht (waar zij, zoals hier, bevoegd is ten aanzien van het misdrijf en de plaats waar het bedreven werd alsook ten aanzien van de personen die ervan worden verdacht), te oordelen heeft nopens al de vragen en geschillen, daarin begrepen deze van burgerlijk recht, die vóór haar, hetzij principaal hetzij incidenteel, in verband met de openbare vordering opgeworpen werden dat hetzelfde geldt ten aanzien van de burgerlijke vordering waar zij, zoals ter zake, wettelijk, terzelfdertijd en vóór dezelfde rechters als de publieke vordering wordt vervolgd; dat de rechter over de hoofdvordering immers ook rechter is over de exceptie, de bijzaak het lot volgende van de hoofdzaak en de hoofdzaak de bijzaak tot zich trekkende;

Overwegende dat deze stelregel geen uitzonderingen kent tenzij deze die door de wet uitdrukkelijk voorzien worden;

Overwegende dat *noch* het feit zelf van de aangeklaagde weigering van de heer Hoofdgriffier, *noch* het geschil nopens de vraag te weten of die weigering al dan niet de rechten der verdediging krenkt voorzien zijn als uitzonderingen op de hierboven aangehaalde stelregel in verband met de omvang van de imperatieve wettelijke zending van de strafrechter ten aanzien van de vóór hem opdagende hoofdgeschillen en tussengeschillen; dat deswege de hier incidenteel opgeworpen excepties *geen prejudiciële geschillen zijn* die de strafrechtsmacht, vóór alle verdere behandeling, aan de beoordeling van een andere jurisdictie zou moeten overlaten, *maar loutere voorafgaandelijke geschillen* die de strafrechtsmacht zelf moet oplossen zonder dienaangaande de beslissing van enige andere jurisdictie, ook niet deze van de Raad van State te moeten inzien of afwachten;

Overwegende dat het gepast voorkomt hier te herhalen dat *waar* de wettelijke regeling op de registratie in debet van zekere akten niet medebrengt dat een verdachte daardoor, ten titel van recht der verdediging, in correctionele zaken het recht zou verkrijgen een afschrift in debet te bekomen van een bij het onderzoek uitgebracht deskundig verslag, en waar de rechten van de verdediging van de verdachten ter zake voor het overige allerzijds geërbiedigd zijn geweest, *het dan* noch dienend noch afdoende is na te gaan of de heer Hoofdgriffier alhier het afschrift in debet ja dan neen ten onrechte geweigerd heeft; dat immers (waar dit beweerd recht op afschrift in debet van het deskundig verslag, hoe dan ook, niet tot de rechten van verdediging van de verdachten behoort),

de weigering tot aflevering van dergelijk afschrift geen rechten van de verdediging van de verdachten kan krenken;

Overwegende trouwens, en dit ten overvloede, dat de te verwachten beslissing van de Raad van State niet eens, van welke aard ze ook weze, de strafzaak zou kunnen beïnvloeden; dat enerzijds inderdaad, zo de Raad van State zich bevoegd acht en de houding van de heer Hoofdgriffier bekrachtigt, deze weigering niet onwettig zijnde, geen rechten der verdediging zou krenken, wijl anderzijds, moest de Raad van State de weigering van de heer Hoofdgriffier onwettig verklaren en vernietigen er dan ook niet de minste weerslag op de strafzaak zou bestaan én om de op zich zelf voldoende reden dat deze weigering geen rechten der verdediging zou krenken (zie hierboven) én ook voor de eveneens op zich zelf voldoende reden dat dit niet zou wegnemen dat het feit de weigering van de heer Hoofdgriffier, bij het sluiten der debatten verworven was en als verworven feit niet zou verdwijnen;

Overwegende dat, voor die redenen, de administratieve procedure voor de Raad van State de onderhavige strafprocedure niet schorst, zodat, waar de zaak voor het overige in staat is om ten gronde beoordeeld te worden, de nieuwe incidentele eis tot uitstel van de zaak dient afgewezen;

.....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE IEPER

5 maart 1958.

Voorzitter : M. Talpe.

Rechters : M.M. Verfaillie en Vernimmen.

Advocaten : Mrs Van Tyghem en De Vlieger.

1. **Handelshuur.** — Vereiste voor de toepasselijkheid van artikel 10 der wet van 30 april 1951. — Huuroverdracht door de huurder. — Overzetting van schuld.
2. **Burgerlijke rechtsvordering.** — Hoger beroep. — Nieuwe vordering in de zin van artikel 464 Rv.

1. *Artikel 10 van de wet van 30 april 1951 is slechts van toepassing op de huurovereenkomsten, die uitdrukkelijk en ondubbelzinnig het verbod inhouden van overdracht van huur of onderhuur.*

De bepaalde formaliteiten zijn derhalve niet vereist, indien de huurovereenkomst niet zodanig verbod inhoudt; in dat geval is het gemene recht van toepassing.

Een overdracht van huur is een overdracht van schuldvordering, zodat zij aan de eigenaar niet kan worden tegengeworpen, wanneer de in artikel 1690 B.W. voorgeschreven formaliteiten niet zijn nageliefd.

Er bestaat bijgevolg geen enkele rechtsband tussen de eigenaar en de overnemer, indien de eigenaar niet is tussengekomen in de overdracht.

De overdracht van het beneficium van een wederkerige overeenkomst aan een derde is echter wel mogelijk, in welk geval geen eigenlijke schuldoverdracht bestaat, doch een delegatie of overzetting van schuld, die schuldvernieuwing teweegbrengt indien de schuldenaar, die de overzetting heeft gedaan, door de schuldeiser van zijn verbintenis is ontslagen (artikel 1275 B.W.).

Indien de oorspronkelijke huurder niet uitdrukke-

lijk door zijn verhuurder van zijn verplichtingen als huurder is ontslagen, blijft hij gehouden tegenover zijn verhuurder.

Door de schuldoverzetting heeft de oorspronkelijke verhuurder een rechtstreekse actie tegen de overnemer. Beide laatsten zijn echter niet hoofdelijk gebonden.

2. *Een nieuwe vordering in de zin van artikel 464 Rv. is die, welke niet in eerste aanleg is ingesteld, of een ander voorwerp of oorzaak heeft dan de oorspronkelijke, en welke niet een verweer uitmaakt op de oorspronkelijke vordering, noch tot compensatie strekt of de oorspronkelijke vordering aanvult.*
Derhalve is niet een nieuwe vordering die, welke enkel het gevolg is van de oorspronkelijke eis en er virtueel in besloten ligt en er uit kan worden afgeleid.

De Preitere t/ Van Maele en Mr Denys (curator in het faillissement « Voeders Alpha »).

Gezien het vonnis waartegen beroep door de heer Vrederechter van het kanton Passendale gewezen op drie entwintigste Augustus negentien honderd zeven en vijftig, op tegenspraak tegen appellant en tweede geïntimeerde en bij verstek tegen de eerste twee oorspronkelijke verweerders Houtsaegeer en Van Ackere;

Gezien de overige stukken van het geding;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld door De Preitere Maurice en derhalve ontvankelijk is;

Overwegende dat de eerste twee oorspronkelijke verweerders Houtsaegeer en Van Ackere geen beroep hebben ingesteld en dat ze niet in tussenkomst werden opgeroepen;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van eiseres thans eerste geïntimeerde er toe strekt te horen zeggen voor recht dat de pachtprijs voor de maanderij verschuldigd is door de eerste drie verweerders, zo niet door de P.V.B.A. « Voeders ALPHA » zijnde vierde verweerder qq. Dienvolgens de eerste drie verweerders solidair, ofwel zoniet vierde gedaagde qualitate qua te horen veroordelen tot betalen der som van tien duizend vijfhonderd frank met de moratoire intresten vanaf tiende April negentien honderd zeven en vijftig, de gerechtelijke intresten en de gedingskosten, onder voorbehoud van alle rechten van eiseres o.a. de pachtverbreking te vorderen en van het faillissement de uit hoofde van pacht verschuldigde sommen te vorderen overeenkomstig de neergelegde aangifte van schuldvordering;

Overwegende dat de eerste rechter bij vonnis van drie en twintigste Augustus negentien honderd zeven en vijftig de eis heeft ingewilligd voor zover hij gericht was tegen de eerste drie verweerders — en dat hij de vordering tegen vierde verweerder qq. onontvankelijk en minstens ongegrond heeft verklaard en hem buiten zaak heeft gesteld;

Overwegende dat appellant voorhoudt dat de pacht over kwestieus gebouw door de oorspronkelijke huurders werd overgedragen aan de P.V.B.A. « Voeders Alpha » die de verplichtingen der huurders had overgenomen — dat de pachtoverdracht aan de eigenaar was bekend en door haar aanvaard werd zodat de pachtsom verschuldigd is door het faillissement van de P.V.B.A.

Overwegende dat de appellant in ondergeschikte orde vordert dat voor zover de oorspronkelijke huurders als overlaters van de pacht tot betaling van de pachtsom tegenover de eigenares gehouden zijn, het faillissement

sement zou veroordeeld worden tot terugbetaling van de pachtprijs aan appelllant.

Overwegende dat eerste geïntimeerde aanvoert dat zelfs in geval van pachtoverdracht de oorspronkelijke huurders gehouden blijven tot betaling tegenover de verhuurster.

Overwegende dat eerste geïntimeerde bij incidenteel beroep de verhoging vordert van haar oorspronkelijke vordering voor de pacht vervallen op eerste Oktober negentien honderd zeven en vijftig, bedragende tien duizend vijfhonderd frank en tegen appelllant zoniet tegen de falng betaling vraagt der som van een en twintig duizend frank ;

Overwegende dat tweede geïntimeerde qq. beweert dat de huurovereenkomst voor hem een res inter alios acta is en dus voor hem geen verplichtingen kan medebrengen, dat het ter beschikking stellen van het gebouw door de huurders aan de P.V.B.A. geen cessie van pacht inhoudt evenmin als de éne betaling van huurprijs die door de P.V.B.A. gedaan werd ;

Dat twee geïntimeerde tevens opwerpt dat de vordering in ondergeschikte orde van appelllant niet ontvankelijk is omdat deze vordering niet in eerste aanleg werd gesteld.

I. *Betreffende de Pacht en Pachtoverdracht.*

Overwegende dat appelllant samen met Houtsaegher en Van Ackere bij pachtcontract vijf en vijftig van eerste geïntimeerde in huur namen een maaldery gelegen te Oostnieuwkerke tegen de prijs van één en twintig duizend frank per jaar betaalbaar per zes maanden ;

Overwegende dat de huurders bij akte van zestiende Juni negentien honderd vijf en twintig onder elkaar een P.V.B.A. stichtten onder de benaming « Voeders Alpha » waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Heule en die tot doel heeft « de aankoop- verkoop, verwerking en samenstelling van alle slachtvoeders... »

Overwegende dat de P.V.B.A. hare fabrikatie en handel uitoefende in het gebouw te Oostnieuwkerke ;

Overwegende dat appelllant voorhoudt dat bij de stichting van de P.V.B.A. « Voeder Alpha » de pacht werd overgedragen aan de vennootschap dit met de stilzwijgende toestemming van de eigenares, eerste geïntimeerde ;

Overwegende dat de kwestieuze huurovereenkomst onder paragraaf twee der voorwaarden de cessie en de onderhuur onderwerpt aan de formaliteiten voorgeschreven door art. 1762 ter Burgerlijk Wetboek, en artikel tien en volgende der wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten ;

Overwegende dat de wet van 30 April 1951 artikel 1762 ter B.W.B. heeft afgeschaft maar de principes en de formaliteiten van dit artikel bijna in hun geheel heeft overgenomen ;

Overwegende dat artikel tien der wet op de handels-huurovereenkomsten voorziet dat het verbod van overdracht van huur of onderhuur geen beletsel kan zijn voor de overdracht of de algehele onderverhuur samen met de overdracht of de verhuur van de handelszaak en slaande op de algeheelheid van de rechten van de huurder- en dat alinea drie van zelfde artikel de formaliteiten voorschrijft die in dit geval moeten nageleefd worden ;

Overwegende dat de voormelde voorschriften slechts van toepassing zijn op de huurovereenkomsten die uitdrukkelijk en op ondubbelzinnige wijze het verbod inhouden van overdracht van huur of van onderverhuur ;

Dat derhalve de voorzienere rechtspleging niet moet

gevolgd worden wanneer het huurcontract geen verbod inhoudt en dat alsdan het gemeenrecht van toepassing is (A.P.R. V° Huur van handelshuizen, nr 59-60; De Page IV 729 sq - 740 sq.)

Overwegende dat de huurovereenkomst van negen en twintigste Maart negentien honderd drie en vijftig geen verbod behelst van overdracht van huur of van onderverhuur- dat bijgevolg de wetsbepalingen voorzien onder paragraaf twee der voorwaarden geen toepassing vinden en niet dienden gevolgd ;

Overwegende dat derhalve art. 1717 B.W.B. van toepassing is op het huurcontract afgesloten tussen appelllant en eerste geïntimeerde ;

Overwegende dat vooraf moet worden onderzocht of er huuroverdracht bestaat tussen de huurders en de P.V.B.A. « Voeders Alpha » en indien ze bestaat in hoever deze overdracht tegenstelbaar is aan de verhuurster ;

Overwegende dat de huurovereenkomst werd afgesloten op negen en twintigste Maart negentien honderd vijf en vijftig en dat vier maand nadien, namelijk op zestiende Juni negentien honderd vijf en vijftig, de huurders onder elkaar een P.V.B.A. hebben gesticht ;

Overwegende dat tweede geïntimeerde qq. in zijn besluiten van zeven en twintigste December negentien honderd zeven en vijftig toegeeft dat vóór de stichting van de P.V.B.A. slechts twee der huurders handel dreven in veevoeders, wat laat vermoeden dat het nijverheidsgebouw gehuurd werd met het doel en gezamenlijk de handel en fabricatie van vervoeders in uit te oefenen ;

Dat de P.V.B.A. werkelijk hare handelsbedrijvigheid in het gebouw uitvoerde ;

Overwegende dat de pacht vervallen op eerste April negentien honderd zes en vijftig betaald werd door de P.V.B.A. op zevende Juli negentien honderd zes en vijftig en dat volgens de beweringen van appelllant de pacht verstreken op eerste oktober negentien honderd zes en vijftig door de Firma voldaan werd door levering van veevoeders waarvan de facturen zouden afgetekend zijn met de vermelding « in afkorting pacht » ;

Overwegende dat tweede geïntimeerde qq. de betaling in natura ontkeent en dat eerste geïntimeerde die door appelllant voor de eerste rechter werd gesommeerd de kwestieuze facturen voor te leggen, hieraan geen gevolg gaf

Overwegende echter dat de eigenares in haar nota voor de eerste rechter erkende dat de pacht door de P.V.B.A. betaald werd ;

Overwegende dat de huurovereenkomst op dertigste september negentien honderd zes en vijftig opgezegd werd door de P.V.B.A.

Overwegende dat het derhalve voldoende bewezen is dat de huurders bij de stichting der vennootschap de huurovereenkomst over het nijverheidsgebouw aan de P.V.B.A. « Voeders Alpha » hebben overgedragen

Overwegende dat appelllant voorhoudt dat de pachtoverdracht door de eigenares was gekend en door haar werd aanvaard, zodat het faillissement de vervallen pachtsom verschuldigd is ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht zegde dat een overdracht van huur een overdracht van schuldvordering is zodat deze aan de eigenares niet kan tegengeworpen worden wanneer de pleegvormen voorzien in artikel 1690 B.W.B. niet werden nageleefd

Overwegende dat bijgevolg geen enkel rechtsverband bestaat tussen de eigenaar en de overnemer, indien de eigenaar in de overdracht niet is tussengekomen (De Page II - 388) ;

Overwegende nochtans dat de overdracht van het

beneficium van een wederkerig contract aan een derde wel mogelijk is in welk geval er geen eigenlijke schuldoverdracht bestaat maar een delegatie of overzetting van schuld die schuldvernieuwing teweeg brengt indien de schuldenaar die de overzetting deed, door de schuldeiser op uitdrukkelijke wijze van zijn verbintenis is ontslagen (art. 1275 B.W.B. Kluyskens - Contracten nr 165)

Overwegende dat het nochtans bewezen is door de aanvaarding van de betaling van de huurprijs door de P.V.B.A. en door het feit dat eerste geïntimeerde de tweede geïntimeerde qq. reeds in betaling van de nog verschuldigde huurprijs dagvaardde voor de Handelsrechtbank te Kortrijk, dat eerste geïntimeerde de P.V.B.A. als huurovernemer heeft aangenomen

Dat de aanvaarding door de verhuurster van de verplichtingen van de overnemer zowel op uitdrukkelijke wijze als stilzwijgend kan geschieden.

Overwegende dat gezien appelland van zijn verplichtingen als huurder niet uitdrukkelijk werd ontslagen, hij gehouden blijft tegenover de verhuurster, eerste geïntimeerde;

Dat anderzijds door de schuldoverzetting de verhuurster een rechtstreekse actie bezit tegenover de overnemer P.V.B.A. « Alpha » — zodat eerste geïntimeerde twee schuldenaars heeft verkregen de huurder en de overnemer (De Page III - 560 en IV 730 - 738 b - 739);

Overwegende dat er echter geen solidariteit bestaat tussen de cedent en de overnemer — De Page IV 739

Overwegende dat de eerste rechter dan ook terecht appelland en de twee overige oorspronkelijke verweerders heeft veroordeeld tot betaling van de vervallen huurprijs;

II. *Betreffende de vordering in ondergeschikte orde van appelland.*

Overwegende dat appelland thans in graad van beroep vordert dat tweede geïntimeerde qq. zou veroordeeld worden tot terugbetaling van de pachtprijs

Overwegende dat tweede geïntimeerde opwerpt dat deze vordering niet ontvankelijk is gezien ze een nieuwe vordering is die niet in eerste aanleg werd gesteld;

Overwegende dat de nieuwe vordering, in de zin van art. 464 W.B.R.P. deze is die niet in eerste aanleg werd gesteld, of een andere oorzaak of voorwerp heeft dan de oorspronkelijke en die niet een verweer uitmaakt op de oorspronkelijke vordering noch tot compensatie strekt of de oorspronkelijke vordering aanvult — Van Lennep — Burgerl. procesrecht T I nr 557, T. V nr 618 - 621 - 662 - Rép. prat, V° Demande Nouvelle - nr 443 Idem V° Appel en matière civile et commerciale 450 - 456 Beroep Gent 6/12/1955 R. W. 55-56 Kol. 1971

Overwegende dat derhalve geen nieuwe vordering is, deze die enkel het gevolg is van de oorspronkelijke eis en er virtueel in besloten ligt en er kan uit afgeleid worden — Rép. prat.; V° Appel en matière civile et commerciale nr 451 - 462; Van Lennep, idem T. I nr 623 - 626 - 633

Overwegende dat de vordering voor de eerste rechter er toe strekt te horen zeggen dat pachtprijs verschuldigd is door de drie oorspronkelijke verweerders zo niet door de P.V.B.A. « Voeders Alpha » — Dat appelland in zijn besluiten voor de eerste rechter reeds voorhield dat tweede geïntimeerde qq. gehouden is tot de betaling van de gevorderde huurprijs

Overwegende dat de vordering in ondergeschikte orde van appelland kan afgeleid worden en besloten

ligt in de hoofdvordering, waarop ze een verweer vormt, dat ze bijgevolg geen nieuwe vordering is en appelland gerechtigd is binnen de grenzen van de verknoctheid met de oorspronkelijke eis zijn eerstgenoemde besluiten te wijzigen; Rép. prat, Appel en matière civile et commerciale n° 462; Van Lennep - idem T. I 626

Overwegende dat gezien de huuroverdracht door appelland aan de P.V.B.A. bewezen is, appelland terecht aan tweede geïntimeerde qq. de terugbetaling vraagt van de huurprijs die hij zelf uit hoofde van de pacht moet betalen.

III. *Betreffende het incidenteel beroep :*

Overwegende dat eerste geïntimeerde, oorspronkelijke eiseres, bij toepassing van artikel 464 W.B.R.P. alinea 2 boven het haar reeds toegekende bedrag, betaling vordert van een bedrag van tien duizend vijfhonderd frank zijnde de vervallen pacht voor de periode van eerste April tot één en dertigste September negentien honderd zeven en vijftig, zijnde in totaal één en twintig duizend frank;

Overwegende dat alhoewel de medehuurlers Houtsaeger en Van Ackere voor de eerste rechter verstek maakten en geen beroep aantekenden de bijkomende vordering tegen appelland alleen gesteld, niettemin ontvankelijk is, gezien de huurders om wille van de commerciële aard hunner verbintenis, solidaire gehouden zijn tegenover de verhuurster voor het geheel;

Overwegende dat appelland ten onrechte opwerpt dat hij sedert Februari negentien honderd zeven en vijftig het genot niet meer heeft van het gebouw;

Overwegende dat appelland niet bewijst dat de verhuurster hem het genot van het verhuurde goed heeft onttrokken — noch dat er aan het huurcontract een einde werd gesteld;

Overwegende dat de bijkomende vordering door eerste geïntimeerde ingesteld bij incidenteel beroep derhalve ontvankelijk en gegrond is;

Om deze redenen :

Gelet op artikel vier en twintig der wet van vijftiende Juni negentien honderd vijf en dertig op het gebruik der talen in gerechtszaken

De rechtbank zetelende in graad van beroep, alle verdere en tegenstrijdige conclusies verwerpende als ongegrond rechtdoende op tegenspraak.

Verklaart het beroep van appelland ontvankelijk doch ongegrond voorzover het er toe strekt te horen zeggen dat de pachtprijs verschuldigd is door het faillissement P.V.B.A. « Voeders Alpha » en appelland buiten zake te horen stellen

Bevestigt dienvolgens het bestreden vonnis waar het appelland en de twee overige medehuurlers solidaire veroordeelt tot betaling der vervallen pachtssom

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond waar appelland in ondergeschikte orde als aanvullende eis tegen tweede geïntimeerde qq. de terugbetalingen vordert van de sommen die hij ten titel van pacht moet betalen

Doet dienvolgens het bestreden vonnis te niet waar het vierde verweerder thans tweede geïntimeerde qq. buiten zake heeft gesteld en dienaangaande opnieuw wijzende veroordeelt tweede geïntimeerde om aan appelland Depreitere alle sommen terug te betalen die hij zelf ten titel van pacht voor het nijverheidsgebouw moet betalen

En rechtdoende op het incidenteel beroep van eerste

geïntimeerde : Verklaart ditzelfde ontvankelijk en gegrond en dienaangaande beslissende over de aanvullende vordering

Veroordeelt appellant om aan eerste geïntimeerde te betalen de som van één en twintig duizend frank met de rechterlijke intresten op tien duizend vijfhonderd frank zoals in het vonnis a quo is toegekend en op de overige tien duizend vijfhonderd frank vanaf vijfde december negentien honderd zeven en vijftig.

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige in zijn beschikkingen

Veroordeelt appellant en tweede geïntimeerde elk tot de helft van de kosten dezer instantie.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

7e Kamer. — 25 februari 1958.

Alleen sprekend rechter : M. Tytgat.
O.M. : M. Meert.

Advocaat : Mrs Van Hoecke, Haeck en Standaert.

Verkeersongeval. — Lichamelijk letsel van gehuwde vrouw door de schuld van de man. — Door mutualiteit van de vrouw aan haar gedane uitkeringen. — Geen vordering van de gesubrogeerde mutualiteit tegen de man of de huwelijksgemeenschap.

Een echtgenote mag zich burgerlijke partij stellen tegen haar echtgenoot om herstel te vorderen van de ingevolge schuld van haar man persoonlijk geleden schade, zodat de mutualiteit, die gesubrogeerd is in haar rechten, gerechtigd is deze vergoeding te eisen.

De uitgaven wegens geneeskundige verzorging van een gehuwde vrouw moeten door de huwelijksgemeenschap worden gedragen, zodat de uit dien hoofde gedane terugbetalingen niet een eigen goed vormen van de onder het stelsel van de wettelijke huwelijksgemeenschap gehuwde vrouw, doch in het vermogen van de huwelijksgemeenschap vallen.

De gehuwde vrouw en derhalve evenmin de gesubrogeerde in haar rechten kunnen dus niet van de man of van de huwelijksgemeenschap deze vergoeding vorderen.

De bedragen aan de verplicht verzekerde uitbetaald als « primaire steun » of als invaliditeitsvergoeding, vergoeden het verlies aan inkomen van de huwelijksgemeenschap en zijn derhalve een gemeenschapsgoed en niet een eigen goed van de gehuwde vrouw. De vrouw en evenmin haar gesubrogeerde kunnen, derhalve die bedragen niet vorderen van de man en de huwelijksgemeenschap.

O.M., Rosen en Federatie Onzijdige Mutualiteiten b.p.
t/ Termont.

Overwegende dat het misdrijf hierboven omschreven sub. litt. B samenhangend is met het wanbedrijf omschreven sub litt. A;

Overwegende dat uit het vooronderzoek en de verhandelingen ter terechtzitting is gebleken, dat de feiten omschreven hierboven ten genoegte van recht be-
wezen zijn;

Op burgerlijk gebied :

1. *Eis B.P. Rosen :*

Overwegende dat de verdachte volledig aansprakelijk is voor de schade door deze burgerlijke partij geleden die dient geraamd zoals volgt :

1) Herstelling van wagen	Fr. 650,—
2) Chomage 1 dag	Fr. 150,—

Totaal : Fr. 800,—

2. *Eis B.P. Federatie der Onzijdige Mutualiteiten :*

Overwegende dat deze burgerlijke partij, verzekeringsorganisme tegen ziekte en invaliditeit van Brussel Marie, echtgenote van de verdachte, verklaart ter zake op te treden als gesubrogeerd in de rechten van haar verzekerde krachtens het artikel 118 van het K.B. van 22 september 1955;

Overwegende dat ontegensprekelijk een dergelijke subrogatie bestaat ten voordele van de B.P.;

Dat even onbetwistbaar een echtgenote zich B.P. mag stellen tegen haar echtgenoot om het herstel van de door haar persoonlijk geleden schade te vorderen, zodat deze die gesubrogeerd is in de rechten van de gehuwde vrouw gerechtigd is deze vergoeding te eisen;

Overwegende dat de stelling van de burgerlijke partij derhalve ontvankelijk is;

Overwegende dat uit de door de B.P. verstrekte inlichtingen blijkt dat de verdachte en het slachtoffer bij gebrek aan huwelijkskontraat, gehuwd zijn onder het stelsel van de wettelijke huwelijksgemeenschap;

Overwegende dat, in deze omstandigheden, de burgerlijke partij de vergoeding eist van een schade die het slachtoffer niet persoonlijk geleden heeft;

1) In verband met de terugbetalingen wegens onkosten, geneeskundige verzorging :

Overwegende dat de uitgaven wegens de geneeskundige verzorging van een gehuwde vrouw door de huwelijksgemeenschap dienen gedragen, zodat de terugbetalingen uit dien hoofde gedaan geen eigen goed vormen van de onder het stelsel van de wettelijke huwelijksgemeenschap gehuwde vrouw, maar in het patrimonium van de huwelijksgemeenschap vallen (A.P.R. schade en schadeloosstelling n° 1188; Piret in R.G.A.R., n° 4946, fol. 4; De Page, deel X-I, n° 314 noot 1, blz. 368 en er aangehaalde); dat deze terugbetalingen dan ook evenmin een persoonlijk door de gehuwde vrouw geleden schade vergoeden;

Overwegende dat de gehuwde vrouw en derhalve de gesubrogeerde in haar rechten dan ook geen rechten kunnen laten gelden om deze vergoeding tegen de man of de huwelijksgemeenschap te eisen;

Dat voor zoveel deze vergoeding een voorbehouden goed van de vrouw, die een afzonderlijke bedrijvigheid uitoefent, zou uitmaken, zij een gemeen goed blijft, waarvan de gehuwde vrouw slechts het beheer mag eisen, zodat de gesubrogeerde in haar rechten deze evenmin kan terugvorderen;

Dat de uitzonderlijke en beperkte beschikkingsrechten die de gehuwde vrouw op deze goederen toegekend worden, hetzij haar streng persoonlijk zijn en derhalve voor subrogatie niet vatbaar, hetzij haar toegekend worden voor een wel bepaald doel dat ter zake niet bestaat;

2) In verband met de verleende « primaire steun » :

Overigens dat naar luid van de artikelen 80, 107 en 108 van het K.B. van 22 september 1955 de bedragen aan de verplichte verzekerde uitbetaald als pri-

maire steun of als invaliditeitsvergoeding een forfaitaire vergoeding uitmaken van het gebrek aan inkomen tengevolge van de ziekte of invaliditeit geleden;

Dat deze uitkeringen niet tot doel hebben de aantasting van de fysieke integriteit van het slachtoffer te vergoeden;

Overwegende inderdaad dat de voorwaarden door het artikel 107 voornoemd gesteld, gesteund zijn op het winstvermogen van de verzekerde en niet op de aard of het belang van de ondergane letsels;

Overwegende dat deze uitkeringen dan ook het verlies aan inkomen van de huwelijksgemeenschap vergoeden en derhalve een gemeen goed vormen en niet een eigen goed van de gehuwde vrouw, al kunnen zij voorbehouden goederen uitmaken (zie o.a. Piret in R.G.A.R., n° 4946 voornoemd);

Overwegende dat de gehuwde vrouw die aldus niet de vergoeding bekomen heeft van een door haar persoonlijk geleden schade, dan ook evenmin als de gesubrogeerde in haar rechten, rechten kan laten gelden om deze bedragen van de man en de huwelijksgemeenschap te eisen, zelfs waar deze vergoedingen voorbehouden goederen zijn;

Overwegende dat de stelling door de burgerlijke partij voorgehouden trouwens ter zake alle uitwerking aan de wetgeving op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit zou ontnemen, vermits de mutualiteitsvereniging aldus zou gerechtigd zijn langs de man om van de huwelijksgemeenschap deze bedragen terug te vorderen die zij krachtens de wet gehouden was ten voordele van dezelfde huwelijksgemeenschap uit te keren;

Overwegende dat de eis van de burgerlijke partij derhalve als ongegrond dient afgewezen;

.....

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

11e Kamer. — 23 januari 1958.

Voorzitter : M. Wuyts.

Referendaris : M. Beckers.

Advocaten : Mrs Dusoso en Segers.

Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid. — Niet-toepasselijkheid van artikel 191 van de wet op de vennootschappen.

Artikel 191 van de wet op de vennootschappen betreft alleen de aandeelhouders van kapitaalvennootschappen, o.m. van naamloze vennootschappen, en ook de leden van een samenwerkende vennootschap.

Voormeld artikel is niet van toepassing op personenvennootschappen, waaronder begrepen de P.V.B.A.

Wwe Faelens en cs. t/ P.V.B.A. Alimag e.a.

Aangezien de eis strekt tot de benoeming door de Rechtbank van één of verscheidene commissarissen, hebbende voor zending de boeken en rekeningen van verweerders te onderzoeken en vervolgens op deze eis door deze Rechtbank in openbare zitting te horen uitspraak doen en de punten te horen vaststellen, waarop het onderzoek zal lopen, deze commissarissen hebbende het recht de verificatie van de maatschappij te

doen met de meest uitgebreide macht en over al de punten die de commissarissen nuttig zullen achten, om tot een juiste toestand van zaken te komen;

Aangezien de eis onontvankelijk is;

Aangezien inderdaad aanlegsters hun huidige eis inleiden en steunen op basis van artikel 191 der wet op de vennootschappen, bepalende dat de rechtbank van koophandel mag in uitzonderlijk geval op met assignatie aan de vennootschap betekend verzoek der aandeelhouders of der samenwerkers, die het vijfde deel der maatschappelijke intresten bezitten, meer commissarissen aanstellen om de boeken en de rekeningen der vennootschap op te nemen; zij hoort de partijen in Raadkamer en beslist in openbare rechtszitting: Het vonnis zal nauwkeurig de punten opgeven, waarop het onderzoek zal dragen en het bedrag bepalen der vooraf neer te leggen gelden voor de betaling der kosten, welke kosten kunnen gevoegd worden bij de kosten van het rechtsgeding, waartoe de vastgestelde feiten zouden aanleiding geven;

Het verzoek zal ter griffie worden neergelegd;

Aangezien de procedure regelmatig gedaan werd en namelijk aanlegsters op 16 november 1957 een verzoekschrift hebben ingediend, waarop door deze rechtbank vonnis geveld werd op 17 november 1957 en waardoor deze rechtbank aanlegsters toegestaan heeft de partijen te horen in Raadkamer over de huidige eis;

Aangezien dit verhoor plaats gehad heeft ter zitting van 14 december 1957 en thans de heer Voorzitter der Rechtbank vonnis zal vellen in openbare zitting;

Aangezien nochtans de eis onontvankelijk is om reden dat artikel 191 der wet op de vennootschappen aanbelangt de aandeelhouders van kapitaalsmaatschappijen en o.m. van de naamloze vennootschappen en ook de samenwerkers van een samenwerkende vennootschap;

dat dit artikel 191 niet van toepassing is voor wat betreft de personenvennootschappen, waaronder de P.V.B.A. dient gerangschikt te worden;

Aangezien inderdaad de rechtsleer bepaalt dat dit artikel 191 uitsluitelijk aanbelangt de maatschappijen met aandelen en de samenwerkende vennootschappen: dat trouwens de tekst zelf van artikel 191 spreekt over aandeelhouders en de franse tekst over actionnaires; dat deze tekst niet spreekt over de houders van deelbewijzen (zie Beltjens « Wet op de Vennootschappen », artikel 124, 2bis; Répertoire Pratique de Droit Belge, S.P.R.L., n° 240; Fredericq, « Traité de Droit commercial », deel V, n° 657; Van Rijn, « Principes de droit commercial », deel II, n° 909);

Aangezien de vennoten van een P.V.B.A. geen aandeelhouders zijn in de zin door de wet voorzien, doch zoals alle personen in een personenvennootschap enkel en alleen de rechten hebben van een gedeelte in de maatschappelijke intresten « des parts d'intérêts »;

Aangezien deze gedeelten in de maatschappelijke intresten niet vermengd of ingelijfd zijn in verhandelbare aandelen, dewelke kunnen vergeleken worden met de aandelen in een N.V.;

Aangezien Wauwermans zelf toegeeft dat het in deze categorie is dat de gedeelten in de maatschappelijke intresten ener P.V.B.A. dienen gerangschikt te worden in beginsel en dat deze gedeelten in de maatschappelijke intresten ener P.V.B.A. geen geldswaardige papieren kunnen worden;

dat deze gedeelten in de maatschappelijke intresten ener P.V.B.A. geen middel zijn tot belegging gelijk de aandelen van een kapitaalsmaatschappij;

dat in feite volgens hem de vennoten ener P.V.B.A. dienen de « gevangenen » te blijven van hun gedeelte

in de maatschappelijke intresten der P.V.B.A. (Les associés doivent rester prisonniers de leurs parts);

Aangezien in een P.V.B.A. de rechten der vennoten niet vertegenwoordigd zijn door aandelen, door titels verhandelbaar of niet en uitgegeven door de maatschappij;

Aangezien de P.V.B.A. certificaten of attesten kan afleveren maar op voorwaarde dat zij niet verhandelbaar zijn;

Aangezien ten andere in huidig geval der P.V.B.A. Alimag, de door haar uitgegeven akten zelf de titel dragen « Getuigschrift van deelbewijzen » hetgeen dus in werkelijkheid bevestigt hetgeen er boven gezegd en uitgelegd werd (zie Van Rhyn « Principes de droit comm. », deel II, n° 909 en 912);

Aangezien bijgevolg het dient aangenomen te worden dat artikel 191 der wet op de vennootschappen enkel en alleen van toepassing is voor wat betreft de aandeelhouders van de kapitaalsmaatschappijen, waaronder in eerste rang de naamloze vennootschappen en geenszins van toepassing is betreffende personenvennootschappen met uitzondering van de samenwerkende vennootschappen; dat inderdaad de wet op de P.V.B.A. geen enkel gewag maakt dat dit artikel 191 van toepassing zou zijn inzake P.V.B.A. hetgeen nochtans wel zou gebeurd zijn, indien de wetgever zulke uitbreiding had willen geven aan artikel 191 der wet op de vennootschappen (zie Van Rhyn, « Principes de droit comm. », deel I, n° 736);

Aangezien voor wat betreft de huidige betwisting, artikel 8, par. 2 der statuten bepaalt op welke manier de schuldeisers of rechthebbenden van een vennoot de uitvoering van hun rechten zullen kunnen bekomen;

Aangezien bijgevolg de eis onontvankelijk is, gezien de toepassing van artikel 191 der wet op de vennootschappen gevraagd wordt in het kader van een betwisting hangende tussen een P.V.B.A. en de vennoten van deze P.V.B.A.;

Om deze redenen :

Verklaren de eis onontvankelijk en wijzen aanlegsters er van af;

Veroordelen aanlegsters tot de kosten van het geding.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 6 augustus 1957.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : MM. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Bosschaert en Maréchal.

Vennootschap. — Dagvaarding namens een vennootschap zonder vermelding van de namen en hoedanigheden van haar organen. — Niet-ontvankelijkheid van de vordering.

De vordering is niet ontvankelijk wanneer de dagvaarding de namen en de hoedanigheden van de organen van de eisende vennootschap niet vermeldt.

Bij het ontbreken van die essentiële vermeldingen is het inleidend exploit nietig zonder dat die nietigheid bij toepassing van artikel 173 Rv. zou kunnen worden verholpen.

Wase Onderlinge Kas voor Familievergoedingen t/ Vercauteren.

Overwegende dat de vordering tot de terugbetaling strekt van sommen welke eiseres beweert ten onrechte door verweerder ontvangen te zijn geweest;

dat die sommen 18.014 fr. belopen;

Overwegende dat verweerder terecht tegenwerpt dat de vordering niet ontvankelijk is omdat de dagvaarding de namen en hoedanigheden van de organen van de eisende vennootschap niet vermeldt;

Overwegende dat het inleidingsexploot bij gebrek aan die essentiële vermeldingen, nietig is, zonder dat die nietigheid bij toepassing van artikel 173 van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering zou kunnen verholpen worden (van Rijn, I, n° 370 - 3°, blz. 260 en aangehaalde autoriteiten);

Om deze redenen :

De Rechtbank, makende melding dat artikelen 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden,

Verklaart de vordering niet ontvankelijk wegens de volstreckte nietigheid van het inleidingsexploot;

Verwijst de auteur van gezegd exploit in de kosten van het geding.

VREDEGERECHT TE LOKEREN

31 januari 1958.

Vrederechter : M. Pauwels.

Advocaten : Mrs Maréchal en Snoeck.

Pacht. — Bewijs van aanvangsdatum door getuigen. — Pacht samen met anderen en later van één hunner. — Geen eerste ingebruikneming.

Wanneer het bestaan van de pacht op een stuk land van minder dan één hectare, waarop geen gebouwen staan, bewezen is door geschrift, mogen de voorwaarden van de pacht door getuigen worden bewezen. De aanvangsdatum van de pacht is een van die voorwaarden.

Wanneer de tegenwoordige enige pachter reeds vroeger hetzelfde goed in pacht had samen met anderen, moet de huidige pacht niet als een eerste ingebruikneming worden beschouwd, daar de wet geen onderscheid maakt tussen een gebruik in onverdeeldheid en een gebruik door een enkel persoon.

Verniers t/ Arens.

Overwegende dat aanlegger, blijkens akte verleden voor notaris Julien Matthys te Lokeren dd. 25 november 1957, eigenaar is geworden van een perceel land, gelegen te Daknam, enige sectie n° 139, groot 72 a, in gebruik bij verweerder;

dat aanlegger bij behoorlijk gezegd en geboekt exploit betekend door deurwaarder Jozef De Potter op 20 december 1957, opzegging liet betekenen tegen Kerstavond 1959;

Dat verweerder bij aangetekend schrijven van 24 de-

cember 1957 verzet heeft aangetekend tegen deze opzegging;

Dat de partijen, op aanvraag van aanlegger, voor Ons verschenen zijn op 10 januari 1958 doch tot geen overeenstemming konden komen;

Overwegende dat de eis, ingeleid bij behoorlijk gezegeld en geboekt exploit van deurwaarder Jozef De Potter op 13 januari 1958, ertoe strekt de gegeven opzegging geldig en van waarde te horen verklaren;

Overwegende dat verweerder alleszins pachter is, dat zulks spruit zowel uit de opzegging die aanlegger hem liet geworden en uit de kwitantie die aanlegger afleverde bij het betalen van de pachtprijs op Kerstavond 1957, als uit de bewoordingen van de aankoopakte waarbij aanlegger eigenaar geworden is en waarin duidelijk vermeld wordt dat het land in gebruik is bij verweerder, de koper gehouden zijnde de bestaande pachten voort te zetten en te onderhouden;

Overwegende dat verweerder echter beweert dat hij eerst pachter is geworden sinds Kerstavond 1955 zodat hij, krachtens de wettelijke bepalingen minstens tot Kerstavond 1964 de beschikking over het land dient te behouden; dat hij als bewijs voorlegt een kwijting, gedateerd 25 december 1956 en ondertekend door de toenmalige eigenaar, die intussen overleden is;

Overwegende dat deze kwijting op zichzelf nog niet bewijst dat de pacht tussen verweerder en de rechtsvoorganger van aanlegger niet vroeger bestond; dat het aanbod van verweerder om daarover de aanvullende eed te mogen afleggen, als niet afdoende voorkomt;

Overwegende dat het aanbod van aanlegger om te bewijzen door alle middelen, getuigen inbegrepen, dat verweerder reeds sedert 12 jaar pachter is van het omstreden perceel land, als ter zake dienend en afdoend voorkomt; dat het tevens vatbaar is voor tegenbewijs;

Overwegende immers dat het gaat over een stuk land van minder dan 1 ha groot, waarop geen gebouwen staan; dat het bestaan van de pacht bewezen zijnde door geschrift, er de voorwaarden, door getuigen mogen bewezen worden (A.P.R., Landpacht, n° 30);

Dat de aanvangsdatum van de pacht één van die voorwaarden is (A.P.R., Landpacht, n° 192);

Overwegende dat aanlegger tevens beweert dat verweerder het omstreden perceel vroeger in pacht had samen met anderen, namelijk zijn broeder en/of kozijn;

Dat indien dit bewezen ware, de huidige pacht van verweerder als enige pachter van het zelfde goed, niet als een eerste ingebruikneming moet beschouwd worden, daar hij reeds vroeger op het goed gevestigd was, en de wet geen onderscheid maakt tussen een gebruik in onverdeeldheid en een uitsluitend gebruik;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, tegensprekelijk vonnissend, vooreer verder te beslissen, laten aan aanlegger toe te bewijzen door alle middelen, getuigen en vermoedens inbegrepen, dat verweerder, hetzij alleen, hetzij in onverdeeldheid met anderen, het perceel land gelegen te Daknam, enige sectie n° 139, groot 72 a, sedert 12 jaar in pacht heeft;

Tegenbewijs als naar rechte;

Kosten voorbehouden.

BOEKBESPREKING

Mr. Adolf Houtekier : Het Afbetalingscontract (Commentaar op de wet van 9 juli 1957). — Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, uitgeverij De Sikkell N.V., 1958, 178 p.

Dit boek vormt ongetwijfeld een belangrijke aanwinst voor de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek en de Vlaamse rechtsliteratuur. In 126 bladzijden levert Mr. Houtekier, advocaat te Mechelen, Docent aan de Koninklijke Militaire School en Assistent aan de Universiteit te Brussel, een beknopt, doch volledig commentaar op de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en zijn financiering (S. 27 juli 1957).

Het boek wordt aan de lezer voorgesteld door Prof. J. Van Rijn, die in enkele woorden de grote verdiensten ervan schetst en de nadruk legt op de moeilijke en zware taak die de auteur op zich nam, maar die hij op een schitterende wijze volbracht. Na de lezing van het boek zal niemand aan Mr. Houtekier woorden van lof kunnen onthouden.

Het werk omvat 10 titels, respectievelijk gewijd aan :

- Algemeenheden,
- Toepassingsgebied der wet,
- Reglementering der contracten,
- Afhouding en afstand van loon,
- Voorbehoud van eigendom,
- Controle en toezicht,
- Geschillen,
- Inwerkingtreding en toepassing der wet,
- Vergelijkend recht,
- Internationaal privaatrecht.

Deze titels zijn onderverdeeld in talrijke hoofdstukken en afdelingen.

Als bijlagen worden de volledige tekst der wet en de verschillende koninklijke en ministeriële besluiten in verband met de toepassing der wet in het boek opgenomen. Eveneens als bijlage wordt de Nederlandse wetgeving ter zake van koop en verkoop op afbetaling, die de Belgische wetgever soms tot richtsnoer strekte, gepubliceerd. Als verdere bijlagen worden de verschillende modellen en formulieren, opgemaakt door het Ministerie van Economische Zaken en gevoegd bij het koninklijk besluit van 21 oktober 1957, opgenomen. Een lijst van de geraadpleegde auteurs, van de gebruikte afkortingen en van trefwoorden is niet vergeten, zodat het werk van Mr. Houtekier aan alle wetenschappelijke en praktische vereisten voldoet en zowel de theoreticus als de practicus in alle opzichten voldoening zal schenken.

Mr. Houtekier is systematisch te werk gegaan; hij bespreekt de nieuwe wetgeving artikelsgewijze. Op bescheiden en sobere wijze zet hij het doel, de strekking en de gevolgen van elke bepaling uiteen. Daarbij geeft hij blijk van een grote algemene kennis en belesenheid. De uitgevaardigde reglementering is zo gedetailleerd en de pretentie van de wetgever om alles te voorzien en te regelen is zo groot dat Mr. Houtekier zich in zijn commentaar aan de strikte tekst der bepalingen heeft gehouden, met een voortdurende verwijzing naar de wordingsgeschiedenis, de verslagen en besprekingen in het parlement. De door hem gevolgde werkwijze mag exegetisch genoemd worden.

In hoofdstuk II van titel I wijdt de auteur enkele beschouwingen aan de wording en het doel der wet en hij belicht daarbij het sociaal, monetair en economisch aspect.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

Na de verschillende theorieën omtrent de aard der hedendaagse wetten op het gebied van het privaatrecht te hebben aangestipt (hoofdstuk III, titel I) komt Mr. Houtekier tot het besluit dat de bepalingen der nieuwe wet in het algemeen van dwingende aard zijn, zonder daarom tot de openbare orde te behoren. Alleen de artikelen 20 en 21 betreffende de afstand van wedden en lonen zouden tot de openbare orde behoren; overtreding derzelve heeft de volstreekte nietigheid der bepalingen tot gevolg.

De wet is toepasselijk op de verkoop, de dienstverrichting en de lening op afbetaling. In de hoofdstukken I, II, III en IV van titel II zet Mr. Houtekier uiteen wat daaronder moet worden verstaan, welke contracten onder of buiten de toepassing der wet vallen.

In titel III behandelt hij de vereisten waaraan de verschillende contracten naar vorm en inhoud moeten voldoen. Beroep op en verwijzingen naar de principes van het burgerlijk recht komen veelvuldig voor; zij maken het boek ook voor de civilist bijzonder belangwekkend. Achtereenvolgens worden de op de overtredingen gestelde sancties, hun aard en gevolgen onderzocht.

Mr. Houtekier is van oordeel dat de verkoop op afbetaling een nieuw zakelijk contract is. Hij steunt zijn zienswijze op het feit dat ingevolge de wet en in afwijking van art. 1583 B.W. de verkoop slechts tot stand komt door de betaling van een voorschot van 15 % op de overeengekomen prijs. Zolang het vereiste voorschot niet is betaald, bestaat er geen contract; al wat tussen partijen daarvoor werd overeengekomen is onverbindend en niet voor gedwongen tenuitvoerlegging vatbaar. Deze zienswijze zal wellicht kritiek uitlokken, doch zij steunt op ernstige argumenten.

Zonder ter zake stelling te nemen, lijkt ons een rubricering of classificatie der contracten eerder van pedagogisch belang. De poging van Mr. Houtekier om de verkoop op afbetaling onder de traditionele contracten te classificeren veeleer dan hem tot een contract sui generis te bestempelen, is op zichzelf reeds zeer verdienstelijk; naar aansluiting van nieuwe wetten aan het bestaande rechtssysteem moet steeds gestreefd worden.

In titel IV behandelt de auteur de afhouding en de afstand van loon, die door de wet tot een vijfde beperkt wordt, terwijl voor minderjarigen, zelfs ontvoogde, dergelijke afstand verboden is.

Titel V is gewijd aan het eigendomsvoorbehoud; op dit punt is de wetgeving echter nog niet volledig.

In titel VI worden de controle- en toezichtsmaatregelen behandeld. Ter voorkoming van misbruiken heeft de wetgever gemeend een permanent administratief toezicht te moeten instellen. Naargelang van hun activiteit moeten de verkopers of geldschietters hun erkenning of inschrijving aan het ministerie van economische zaken vragen. De auteur zet achtereenvolgens de voorwaarden en modaliteiten uiteen waaraan de erkenning en de inschrijving onderworpen zijn.

Interessante en originele beschouwingen wijdt hij aan de rechtspleging en de sancties, zowel administratieve, burgerrechtelijke als strafrechtelijke, die op de niet naleving der administratieve voorschriften gesteld zijn. Hij wijst op de moeilijkheden waartoe sommige bepalingen aanleiding kunnen geven en op bepaalde leemten in de wet.

Titel VII wordt gewijd aan de geschillen, waartoe de toepassing van de wet aanleiding kan geven. De kennisneming van de geschillen tussen de contractspartijen behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van de vrederechter binnen wiens ressort de woonplaats van

de koper of geldopnemer gevestigd is. De misdrijven worden berecht door de correctionele rechtbank.

Van de geschillen die tussen de personen en het bestuur kunnen rijzen nemen zowel de Raad van State als de burgerlijke rechtbanken kennis.

De Raad van State oordeelt over de voorziening tegen administratieve akten, terwijl de burgerlijke rechtbanken kennis nemen van vorderingen tot schadevergoeding wanneer het bestuur ten onrechte de erkenning of inschrijving weigert of intrekt. De voorzieningen zowel voor de Raad van State als voor de burgerlijke rechtbanken staan los van elkaar en kunnen derhalve gecumuleerd worden.

De inwerkingtreding en de toepassing der wet in de tijd worden in titel VIII behandeld. De vraag die daarbij rijst is of de nieuwe wet toepasselijk is op de lopende contracten. Omtrent deze vraag zullen ongetwijfeld verschillende meningen verdedigd worden. Mr. Houtekier is van oordeel dat de wet in principe geen terugwerkende kracht heeft. Uitzondering zou alleen kunnen gemaakt worden voor de bepalingen die tot de openbare orde behoren. De bepaling betreffende de bevoegdheid daarentegen is in ieder geval toepasselijk op de lopende contracten.

Buitenlandse wetgevingen hebben de Belgische wetgever dikwijls tot richtsnoer gediend. Mr. Houtekier wijdt daarom een bijzondere titel (titel IX) aan vergelijkend recht, waarin de wetgeving betreffende de afbetalingshandel in Nederland, Engeland, de Verenigde Staten, het Groot Hertogdom Luxemburg, Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk beknopt worden samengevat.

De laatste titel van het boek (titel X) maakt het voorwerp uit van enkele beschouwingen over internationaal privaatrecht.

Het werk van Mr. Houtekier is het degelijkste en volledigste commentaar dat tot dusver over de wet van 9 juli 1957 is verschenen; het is een veilige gids in de zo gedetailleerde en ingewikkelde bepalingen van een wet, die de contractsvrijheid aanzienlijk beperkt en waarin een politiek van geleide economie van de staat sterk tot uiting komt.

Dat een dergelijke wet, door haar verre gaande reglementerende strekking, door haar gemis aan precisie en leidende beginselen, tot vele moeilijkheden en betwistingen aanleiding zal geven, ligt voor de hand. Het werk van Mr. Houtekier zal gewis een aanzienlijke bijdrage vormen tot de oplossing dezer moeilijkheden en betwistingen.

Daarom is het onmisbaar voor elke rechtsbeoefenaar.

Henri Boonen.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

Mr. W. Hugenholtz. — **Hoofdpijnen van Nederlands Burgerlijk Procesrecht.** — 8^e druk.

Vele Belgische juristen kennen het voortreffelijk werk van Mr. W. Hugenholtz betreffende het Nederlands burgerlijk procesrecht, dat op zo bevattelijke wijze het essentiële inhoudt van de Nederlandse rechtspleging in burgerlijke zaken.

Dit boek kende in Nederland een ongewoon succes en beleefde reeds 7 drukken. Wij hebben het genoegen te kunnen mededelen dat binnenkort bij de Firma Brill te Leiden de 8^e druk van dit werk zal verschijnen, waarin 24 nieuwe wetten en 8 nieuwe wetsontwerpen betreffende het procesrecht zullen behandeld worden.

Wij komen, bij de verschijning, op de inhoud van dit boek terug doch achten het nuttig van nu af deze nieuwe uitgave aan te kondigen.

Engeland

- Sir C. K. Allen.* — Aspects of Justice. — Stevens & Sons.
- Cheshire G.* — Modern Law of Real Property. — Butterworth.
- Chislett A.* — Affiliation Proceedings. — Butterworth.
- Clark G. & L. Sohn.* — World Peace Through World Law. — Harvard U. P.
- County Court Practice.* 1958. Ed. Sir A. Dale, etc. — Butterworth.
- Davis J.* — Introduction to Tool Marks, Firearms and the Striagraph. — Blackwell Sci.
- Dicey A.* — The Conflicts of Laws. — Stevens & Sons.
- Fabian R.* — Fabian of the Yard. — Naldrett P.
- Gardiner F. & C. Lansdown.* — South African Criminal Law and Procedure, 2v. Sweet & M.
- Grew B.* — Prison Governor. — Jenkins.
- Grimshaw E. & G. Jones.* — Lord Goddard: His Career and Cases. — Wingate.
- Harrison, Richard.* — Whitehall 1212. — Arrow Bks.
- Heffron F.* — Evidence for the Patrolman. — Blackwell Sci.
- Lauterpacht Sir H.* — The Development of International Law by the International Court. — Stevens & Sons.
- London County Council.* Construction of Buildings in London. — Staples P.
- Lustgarten E.* — The Woman in the Case. — Pan Bks.
- Milne E.* — Bureaucracy in New Zealand. — Oxf. U. P.
- Newman C.* — Sourcebook on Probation. Parole and Pardons. — Blackwell Sci.
- Pringle P.* — The Thief Takers. — Museum P.
- Schwarzenberger G.* — Legality of Nuclear Weapons. — Stevens & Sons.
- Stone's Justices' Manual,* 1958. Ed. J. Whiteside & J. Wilson. 2 v. Butterworth.
- Swisher C.* — Historic Decisions of the Supreme Court. — Van Nostrand.
- Wertham F.* — The Circle of Guilt. — Dobson.
- Wheelwright E.* — Ownership and Control of Australian Companies. — Sweet & M.

Williams R. — The Law and Practice in Bankruptcy. — Stevens & Sons.

Wilson O. — Police Planning. — Blackwell Sci.

Zwitserland

- Caduff R.* — Der Amtszwang in den autonomen Satzungen Graubündens. — Winterthur, Keller 1958.
- Froriep A.* — Der unlautere Wettbewerb im internationalen Privatrecht. — Winterthur, Keller, 1958.
- Furger J.* — Unrechtsbewusstsein, Bewusstsein der Rechtswidrigkeit, Rechtsirrtum. — Aarau, Sauerländer 1958.
- Gisun H.* — Die betreibungsrechtliche Behandlung der Lebensversicherungsansprüche. Winterthur, Schellenberg, 1958.
- Hirsch E.* — Kontrolle wirtschaftlicher Macht. — Bern, Stämpfli, 1958.
- Imboden M.* — Der verwaltungsrechtlicher Vertrag. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1958.
- Kägi W.* — Le droit de la femme suisse à l'égalité politique. — Berne, Assoc. suisse pour le suffrage féminin. 1956.
- Keller H.* — Die Wurzeln der amerikanischen Demokratie. Bern, Francke 1958.
- Das Personalwesen* der öffentlichen Verwaltung. — Einseideln, Benziger 1958.
- Schmidheiny S.* — Die privatrechtlichen Folgen der selbständigen Staatsangehörigkeit der Ehefrau. — Zürich, Juris-Verlag 1958.
- Simonius P.* — Die Donatio mortis causa im klassischen römischen Recht. Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1958.
- Speiser E.* — Die Basler Wiedervereinigung als Problem des schweizerischen Verfassungsrechtes. Zürich, Polygr. Verlag 1958.
- Weber R.* — Das militärische Disziplinarstrafrecht. Winterthur, Keller 1958.
- Weidmann E.* — Kaufmännische Rechtskunde. 11., durchges. Aufl. — Zürich, Verlag des Schweiz. Kaufmänn. Vereins, 1958.
- Zappia R.* — Die Namenpapiere im schweizerischen und italienischen Recht. Winterthur, Keller, 1958.

Duitsland

- Bauernfeind H.* — Die Mitgliedschaft in Koalitionen. — Düsseldorf, Triltsch 1957.
- Bohnenberg H.* — Insolvenzrecht. — Köln, Heymann 1958.
- Brecht A.* — Volksbuch des Erbrechts. 1. — Karlsruhe, Selbstverlag, 1958.
- Brinkmann K.* — Die Rechts- und Staatslehre Schopenhauers. — Bonn, Bouvier 1958.
- Caesar P.* — Sozialversicherung. — Stuttgart, Kohlhammer, 1958.
- Haas G. u. G. Martin.* — Steuermässigung durch Sonderausgaben. — Heidelberg, Verlag Ges. «Recht u. Wirtschaft», 1958.
- Hastler H.* — Aufbau und Verfahren der Sozialgerichtsbarkeit. — Bad Godesberg, Asgard-Verl. 1958.
- Hellwig K.H.* — Der Schaden. — Regensburg, Walhalla u. Praetoria Verl. 1958.
- Lehnich O.* — Die Wettbewerbsbeschränkung. — Köln, Heymann 1958.
- Ludwig W.* — Regierung und Parlament im Frankreich der 4. Republik. — Würzburg, Mayr 1956.

Massfeller F. u. D. Reinicke. — Das Gleichberechtigungsgesetz mit Erläuterungen. — Köln, Heymann 1958.

Salzmann K. u. J. Eibl. — Bankrecht. — München, Stuz. 1958.

Schütze H. — Friedhofs- und Bestattungsrecht. — Köln, Heymann 1958.

Tillmann W. — Politischer Streik und Verfassung. — Bonn, Bouvier 1958.

BALIELEVEN

De algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten

Het Verbond der Belgische Advocaten is door de Balie te Brussel uitgenodigd geweest op 14 en 15 juni ll. zijn algemene vergadering in de hoofdstad te houden.

Talrijke vertegenwoordigers van vreemde balies, leden der Internationale Unie der Advocaten, hadden er aan gehouden het Verbond door hun tegenwoordigheid te vereren. Dit blijkt van sympathie mochten we ontvangen van Mr Braschi, voorzitter (Milaan), Mr Schmid, eerste-ondervoorzitter (Bazel), Mr Papageorgiou, ondervoorzitter (Athene), Mr Ekemen, ondervoorzitter (Istambul), Mr Grosman, ondervoorzitter (Joego-Slavië), Mr Arnesen, ondervoorzitter (Oslo), Mr Bostrom, ondervoorzitter (Stockholm), Mr Gastambide, voorzitter der Franse sectie (Parijs), Mr Verpaalen, vertegenwoordiger van Mr Scholten, voorzitter der Nederlandse sectie (Breda), Mr Lussan, secretaris-generaal (Parijs), Mr Arendt, adjunct-secretaris-generaal (Luxemburg), Mr Martin, adjunct-secretaris (Parijs), Mr Wirz (Keulen), Mr Karmel (Londen), Mr Meigné, voorzitter van de Nationale Vereniging der Franse Advocaten, Mr Elvinger, stafhouder van Luxemburg, Mr Van Doorne, stafhouder der Nederlandse balie, Mr Adriaanse, bijgevoegd stafhouder der Nederlandse balie.

Geleid door de heer Stafhouder der Orde van Advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel en door de heer Voorzitter van het Verbond bracht de vergadering eerst een ingetogen hulde aan het gedenkteken van de gesneuvelden van beide oorlogen.

De rede van de Heer Stafhouder Van Pé.

Met een schalkse en glimlachende hoffelijkheid drukte de heer Stafhouder Van Pé, in naam van de Brusselse Balie, het genoegen uit waarmee deze de leden van het Verbond en hun gasten ontving. Zoals men kon verwachten zinspeelde hij op de universele tentoonstelling in welke omheining verschillende manifestaties van het Verbond zouden plaats grijpen, doch hij wist dadelijk aan dit toevallig samenvallen een symbolische en zinvolle betekenis te geven. De tentoonstelling is universeel en internationaal; ditzelfde karakter vertoont ons beroep. Wanneer ons woord er toe strekt al de essentiële menselijke vrijheden te beschermen en op te eisen dan dienen wij niet een bepaald mens of een bepaald land, maar gans het mensdom.

Met het oog op de bekommernissen van het Verbond tekende Mr. Van Pé dan in enige sobere maar duidelijke trekken de evolutie van de deontologische regelen in de schoot der Balie te Brussel. De associaties van

advocaten en onder meer de kostenassociaties werden toegelaten. Met het voorzichtig voorbehoud van vooraf te verkrijgen goedkeuring mag de advocaat nu aanwezig zijn bij algemene vergaderingen en beheerraden. De hinderpalen welke vroeger bestonden voor wat betreft het uitoefenen van het ambt van beheerder werden tot het strikte minimum teruggebracht. In de schoot van het bureel voor kosteloze raadpleging genieten de stagiaires een vergoeding voor de bijstand die ze verlenen.

Dit betekent niet dat aldus niets meer gedaan moet worden. De jongeren moeten echter hummerzijds zich de nodige inspanning getroosten om aan de eisen van het moderne zakenleven te beantwoorden. Zij moeten de nodige kennis opdoen in zake fiscale en sociale wetgeving. De universiteiten ook zouden er aan moeten denken hun verouderd programma te herzien.

De jongeren moeten ten slotte de taaië inspanningen van de ouderen niet negeren of onderschatten. De heer Stafhouder Van Pé herinnerde aan de toewijding waarvan Mr. Maurice Tienrien, de heer Stafhouder Boelens, Mr. Roger Van Roye en de heer Stafhouder Lambert blijk wisten te geven voor het werk van professionele hulp en bijstand. Hij trok de aandacht van de vergadering op het documentatiecentrum dat de Brusselse Balie in haar schoot heeft ingericht. Dit centrum is in staat grote diensten aan de advocaten te bewijzen bij hun opzoekingen naar wetteksten en jurisprudentie, en de heer Stafhouder betreunde het gering enthousiasme waarmee de Balie tot nu toe deze mooie inspanning had beantwoord.

Mr. Van Pé eindigde zijn rede met het uiten van zijn vurigste wensen het Verbond te zien bijdragen tot de vorming van de jeugd en het behoud der toekomst van de Balie.

De rede van Mr. Raymond Janne, Voorzitter van het Verbond.

De heer Voorzitter Janne nodigt de vergadering uit de Belgische advocaten te gedenken die gedurende het jaar zijn overleden. Uit hoffelijkheid voor zijn Vlaamse confraters richt hij hun dan enige vriendelijke woorden in het Nederlands en verontschuldigt zich, niet zonder humor voor zijn uitspraak. Zich daarna tot de heer Stafhouder Van Pé richtende, bedankt hij hem voor de vriendelijkheid en de bereidwilligheid waarmee hij en zijn Balie het Verbond hebben bejegend.

Het behoorde aan Mr. Janne de rol en de taak van het Verbond te bepalen ten opzichte van de balies. Hij deed zulks nauwkeurig en genuanceerd. Het Verbond is geen super-balie. Iedere balie en iedere stafhouder overtreft op alle gebied het Verbond in macht en bevoegdheid. Het Verbond is evenmin een super-jonge balie, doch bij de Conferenties is het niettemin dat het zich het dichtst voelt. Het is gevoelig voor de moeilijkheden waarmee de jongeren te kampen hebben. Het ziet de gevaren die ons wegens ons overdreven individualisme bedreigen. Het voelt de tragedie aan van het lot van de advocaat die getrouw moet blijven aan een ideaal van onafhankelijkheid en vrijheid in een wereld waar de groep meer en meer alles wordt.

Is dit een paradoxale situatie zonder uitweg? Mr. Janne meent zulks niet. Het Verbond zal voor de advocaat de groep zijn waarvan hij deel zal moeten uitmaken, maar het zal meer bepaald een groep zijn die volledig gericht is naar dat ideaal van onafhankelijkheid. Het Verbond zal nochtans niet bij machte zijn dat ideaal te verwezenlijken indien het bij de advocaten slechts onverschilligheid of negatieve kritiek ontmoet.

Het behoort dat alle advocaten, en vooral de jongeren, bij het Verbond zouden aansluiten en er zouden samenwerken.

De heer Voorzitter Janne houdt er tenslotte aan gans zijn erkentelijkheid uit te drukken aan Mr. Roger Van Roye, Mr. Diercksens, de heer Stafhouder Colmant, Mr. Ooms, Mr. Ugeux en aan allen die hem en het Verbond de hulp van hun onbaatzuchtige toewijding brachten.

* * *

Mr Emmanuel Thiebault, secretaris-generaal, brengt zijn verslag uit over de werkzaamheden van het Verbond gedurende het afgelopen jaar. Hij onderlijnt de stellingname van de Algemene Raad en van de Algemene Vergadering betreffende de problemen met betrekking tot de arbeidsgerechten en het inrichten van een Europese Balie waarvan alleen enige gespecialiseerde advocaten deel zouden uitmaken.

Het Verbond heeft zijn voorkeur uitgedrukt voor de gewone rechtsmachten en zijn weerzin voor het zien verlenen aan enige advocaten van voorrechten die door de teksten van de Europese verdragen niet zijn toegestaan.

Mr. Felix Landrien, algemeen schatbewaarder, laat met humor weten dat de leden van het Verbond niet schitteren door de stiptheid waarmee zij hun bijdragen storten, maar dat ze niet naar goede voorbeelden moeten zoeken bij de schatbewaarders der collectief aangesloten balies.

De Gheudeprijs wordt toegekend aan Mr. Jacques Verhaegen, van de Balie te Brussel, en de Destréeprijs aan Mr. Henri Simon, van dezelfde Balie.

De prijzen van de pleitwedstrijd werden uitgereikt aan de laureaten die zich de verplaatsing naar Brussel hadden getroost. De eerste prijzen werden behaald door Mr. Werner Lens, van de Balie te Antwerpen, voor de Nederlandstalige wedstrijd en door Mr. Jean Defraigne, van de Balie te Luik, voor de Franstalige.

* * *

's Avonds vergaderden de leden en de gasten van het Verbond voor het banket in een oordeelkundig door een afgevaardigde der Brusselse Balie uitgekozen inrichting binnen de omheining der tentoonstelling. Ten behoeve van de voor eerbiedwaardige tradities minder gevoelige confraters had het Verbond een zeer bijzondere attractie voorzien, nl. de afwezigheid van redevoeringen.

De heer Lilar, Minister van Justitie, reikte onder het banket aan Mr. Van Roye het ereteken uit van Officier in de Leopoldsorde en aan Mr. Diercksens dat van Officier in de Orde van de Kroon.

's Anderendaags namen de heer Voorzitter en Mevrouw Janne op uiterst gulle wijze afscheid van hun gasten door ze uit te nodigen op een gastvrije en zeer aangename receptie in het elegantiepaviljoen.

Aldus beëindigde de algemene vergadering van het Verbond zijn werkzaamheden, en ze werd toen door de tentoonstelling opgeslorpt.

A. B.

De verkiezingen bij het Vlaams Pleitgenootschap

Het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel hield op 14 juni ll. zijn algemene vergadering.

De heer Stafhouder Van Pé heeft niet willen nalaten zijn rechten als lid van het Pleitgenootschap gebruik

te maken door de vergadering bij te wonen, en liet zijn gezag als Stafhouder gelden door zijn jonge Vlaamse confraters er toe aan te zetten blijk te geven van vlijt en toewijding voor hun Conferentie.

Mr. Arnold Bayart werd tot voorzitter verkozen, en Mr. Ignace De Greef behaalde de meerderheid der stemmen voor de openingsrede.

Balie en Fiscus

In de laatste tijd hebben er zich menigvuldige moeilijkheden voorgedaan tussen vele confraters en de controle der belastingen in verband met de vaststelling der verplaatsings- en representatiekosten.

Wanneer vorige jaren op dit punt steeds een billijke overeenstemming met het beheer bekomen was werden er plotseling vorig jaar onderrichtingen gegeven om deze kosten vast te stellen op 5 % van de netto-ontvangsten, wat klaarblijkelijk ver bleef beneden de werkelijke uitgaven voor het beroep.

Wij hebben met groot genoegen vernomen dat thans het Ministerie van Financiën zijn strak standpunt niet langer heeft volgehouden en wij delen aan onze lezers hieronder de omzendbrief mede welke door de heer Minister Liebaert gezonden werd aan zijn administratieve diensten.

Zoals onze lezers zullen vaststellen zal dus in de toekomst opnieuw evenals vroeger een billijke oplossing van deze kwestie mogelijk zijn.

MINISTERIE VAN FINANCIËN

Brussel, 24 april 1958.

Administratie der
directe belastingen.

4e directie
Nr. Ci-P. 154/191.474

Voorwerp : Inkomstenbelasting.
Bedrijfslasten der advocaten.

M. de Dir., Prov. Insp., Tnsp., Insp. A., Cr. te

1. De titularissen van vrije beroepen die aanspraak maken op een aftrek van beroepslasten hoger dan het forfait voorzien bij art. 30, 2° lid, S.W., moeten het bedrag van die uitgaven staven door bewijskrachtige gegevens.

2. Wat de advocaten betreft, heeft de circ. van 13.5.1957, n° Ci.P. 154/181.583, toegelaten het als verplaatsings- en representatiekosten aftrekbare bedrag, eenvoudigheidshalve, te bepalen op 5 t.h. der netto ontvangsten (met maximum van 60.000 F).

3. Voor zover nodig wordt gepreciseerd dat de advocaten die zulks wensen, zoals voorheen, de aard en het bedrag van hun beroepsuitgaven, met inbegrip van de verplaatsings- en representatiekosten, mogen rechtvaardigen door middel van bewijskrachtige gegevens.

4. Deze gegevens kunnen voorzeker bestaan uit bewijskrachtige bescheiden, maar zij kunnen eveneens blijken uit nauwkeurige en vaststaande feiten op grond waarvan het toegelaten is, door een beredeneerde beoor-

deling het bedrag van de met het beroep verband houdende lasten met een voldoende benadering vast te stellen.

De taxatieambtenaren zullen op dit gebied blijk geven van doorzicht en zich daarbij inspannen om elk misbruik zowel als elke betwisting zonder praktisch belang te vermijden.

De Minister,
H. LIEBAERT.

MEDEDELINGEN

Studieweek te Barcelona over de rol van het privaatrecht in de Europese eenmaking.

Naar aanleiding van zijn 125-jarig bestaan heeft het Ilustre Colegio de Abogados van Barcelona van 19 tot 27 Mei een Studieweek ingericht over de rol van het privaatrecht in de Europese eenmaking.

Als sprekers traden op de hoogleraren Valdecasas (Madrid), Ripert (Parijs), Carnelutti (Rome) en Van Hecke (Leuven). Zij behandelden de volgende onderwerpen: de eenheid van Europa en het Europese gemene recht, Nationale vennootschappen en Europese vennootschappen, Europese Unie en recht, De Europese eenmaking door de internationale organisaties.

De lezingen werden gehouden in het prachtige gebouw dat eigendom is van de Orde van Advocaten en dat bevestigd was met de vlaggen van de zes landen van de Europese Economische Gemeenschap.

De Studieweek genoot de steun van de provinciale autoriteiten en kreeg ook ruime belangstelling van de pers. De publicatie van de lezingen werd in het voorzicht gesteld.

Op zeer duidelijke wijze kwam in deze studieweek de belangstelling van de Spaanse juristen voor de Europese eenmaking tot uiting en hun verlangen niet langer afzijdig te blijven.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, afl. 24 - 14 juni 1958 :

Prof. Mr G.E. Langemeijer, Strafrechtelijke bescherming van internationale belangen. — Prof. Mr J.C. van Oven, Mr A.G. Lubbers †. — Mr I. van Creveld, Het verenigingsrecht in het nieuwe Burgerlijk Wetboek. — Mr A. Goekoop, Nogmaals, De « Kasimbar ». — J. Hobbel, Moet de Eerste Kamer worden afgeschaft? — Mr L. Roeleveld, Art. 2.1.10c ontwerp nieuw Burgerlijk Wetboek.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4542 - 14 juni 1958 :

Prof. Mr K. Wiersma, De materiële kenmerken van de Coöperatieve Vereniging in het Gewijzigd Ontwerp Boek 2.

Journal des Tribunaux, n° 4198 - 15 juin 1958 :

Pierre Siré, La condition sociale de l'avocat. — Emile Bette, L'expropriation industrielle.

Revue de l'administration et du droit administratif de la Belgique, 6me livr. 1958 :

V.D., Le statut des villes et des communes au Congo-Belge.

Revue de droit intellectuel. - L'ingénieur-conseil, n°s 1-3 - janvier - mars 1958 :

Fl. Gaspar, Faut-il instaurer une protection spéciale du « Know-How »?

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, n° 4 - avril 1958 :

Rechtspraak.

Recueil Dalloz, 21° cahier - 4 juin 1958 :

Antonin Besson, La police judiciaire et le Code de procédure pénale.

22° cahier - 11 juin 1958 :

J. Andrieux, La procédure devant les commissions contentieuses de la sécurité sociale. — Tableau de la jurisprudence de la Cour de cassation.

Revue internationale d'histoire politique et constitutionnelle, n°s 27-28 - juillet - décembre 1957 :

Henry van Etten, L'essai sur la paix présente et future de l'Europe de William Penn. — André Merquiol, Montesquieu et la géographie politique. — Gabriel Habert, La marquis de Sade, auteur politique. — Ricardo Levene, Mariano Moreno et son édition en espagnol du Contrat social. — Georges Vlachos, L'Etat et l'Economie dans l'œuvre du jeune Fichte. — Gabriel Mur, Joaquin Costa, polygraphe et juris-consulte espagnol.

Northwestern university law review, nb 6 - january - february 1958 :

Howard R. Sacks, Federal Civilian Employees Security Program. An Analysis of the Wright Commission Report. — Norbert Lang, Trade Regulations in the Treaty Establishing the European Coal and Steel Community.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"